

## EGYHÁZI KÖZLÖNY

VEGYES TARTALMÚ S IRODALMI FOLYOIRAT.

1890-iki évf.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:  
DEDEK CRESCENS LAJOS.

19-ik szám

Megjelen minden hó 4-én és 19-én másfél osztalg két iven. A lap előfizetési ára januártól-decemberig 2 frt. osztr. magy. ért postai széküldéssel együtt.

BUDAPEST, október 4-én.

A szerkesztőöveget és kiadóhivatalt illető küldemények, pénzek hirdetések, reklamációk stb. a szerkesztő nevére címezve Budapest-Lipótváros Plebánia, Lipót-tér 9. sz. küldendők.

## A KATHOLIKUS KÖR.

**E**gy esztendeje múlt el annak, hogy a katolikus kör megalakulásának híre ment. Lassan mozdult meg s igénytelen nagyságban, de reményekkel telten, mint a hegyek csúcsáról legördülő hógolyó. Ha vajjon lavinává leend-e, mely magába olvasztja a főváros katolikusainak tömegét s ha vajjon talál-e utánczókra az ország előkelőbb városaiban, azt még ma sejtenünk is alig lehet. De tény, hogy létezik, hogy minden legcsekélyebb akciója a liberális köröket, kivált az akatholikusokat, szerfölött fészélyezi.

Magyarország történelmének utolsó két évtizede csak igen kevés katolikus mozgalmat jegyezhetett fel. Állandót egyet sem. Az 1870-iki autonomikus kongresszus meddő munkálatot készített; jellege vulkanikus volt; becsé inkább csak negatív, mint pozitív. Jó volt arra, hogy a szívből-lélekből katolikusokat nagyfokú elővigyázatra serkentse. Tanulságul szolgált azoknak, kik váltig hajtogatták, hogy megérkezett azon időpont, melyben világi katolikusainknak belügyeink intézésében részt kell adni. Láttuk, mennyire megnételezte a liberális szellem a legjobb elméket is. Szomorúan tapasztaltuk, mily csekély azok száma, kik katolikus módon érezni, gondolkodni, beszélni tudnak. Megtanultuk, hogy Fabius Cunctatoroknak lenni, sokszor józan, üdvös, sőt szükséges dolog. A jó ügy időt nyert s hisszük, hogy ép ezáltal, mindent megnyert. A gyümölcsnek jól meg kell érnie, hogy az egész-ség veszélyeztetése nélkül élvezhető legyen.

A fakultatív polgári házasság ellen indított mozgalom inkább csak keresztény, mint katolikus volt. Alap jellegét a nemzeti büszkeség, a faj tisztán tartása képezte. A szerenesétlenül járt törvényjavaslatot nem annyira a katolikus érzület, mint a főúri világ jogos felháborodása, osztályuk érdeke s a nép józansága, természetes ellenszenve buktatta meg. E mozgalom csak másodsorban volt katolikus. eredménye, a jövőre való tekintetből, jlegálább is kétes becsü.

Szentséges Atyánknak, XIII. Leo pápa jubileumának ünneplése, az önkénytelen hódolat és tisztelet erupecciója volt. Mélyebb nyomokat azonban a tömeg szívében nem hagyott. Fényes méteoréként tűnt fel a magyar katolizmus homályba borult egén s távozott anélkül, hogy a sugárai által leírt fényes körnél egyéb emléket hagyott volna hátra. Biztatást a jövőre nézve nem olvashattunk le róla. Visszatérésének zálogát nem vettük. A lelkesültség

e felvillanása az örömjaj kábító hullámaival egyidőben suhant tova. Ma már nem eredményeiben, csupán emlékében gyönyörködünk.

Ujabb alkotásaink sorában elsőrendű, de sajnos, sok tekintetben álló csillag a Sz. István-Társulat. A Sz. László-Társulat s a Vincze-Egylet bolygók csupán, melyek naprendszerünkben még mindig nem talál-ták fel azt a helyet, mely természetüknek leginkább megfelel s így fényük, mely pedig elég intenzív erejű, nem részesülhet kellő méltatásban. Pedig talán volna módja annak, hogy a magyar katolicizmus kedvenceivé válljanak.

Vajjon mely osztályba fogja sorozni a jelen történésze a katolikus kört, azt a jövő fogja megmutatni. Mi reméljük, hogy nem a legrosszabba. Reméljük, hogy tagjai minden vállalkozását korrekt katolikus szellem fogja átlengeni, hogy tagjai szűnültig katolikusok lesznek, megtanulnak katolikus módon nemcsak érezni, gondolkodni és beszélni, de tenni is. Reméljük, hogy a fővárosi katolikus kör tagjait nem csupán negatív, pozitív okok hozzák össze; hogy nemcsak a katolikusok lépten-nyomon észlelhető mellőzése, a katolicizmus anyagi érdekei, de tiszta, átszűrődött szeretet vonzza őket e körhöz, mely legjobb anyáknak, katolikus szentegyházunknak áldásával övezve vette kezébe a földi vándorlás botját. Reméljük, hogy a katolikus kör pártolása nem lesz a muló lelkesedés pillanatnyi eredménye, hanem hogy az a fővárosi hitéletének, katolikus társadalmának mezejét mély barazdákkal vonja be, melyekből majd dús természet hozó arany kalászkok fejlődnek, hogy így a magyar nemzet büszkeségének, a katolikus egyháznak régi fénye költözzék vissza Mária országának durva kézzel letarolt mezőnyeiére.

A katolikus kör valódi terrénuma a társadalom. Ezt kell átalakítania, ezt kell a katolikus dolgok iránt fogékonnyá tennie. S e tekintetben. — bár sokan kicsinylik, sokan inkorrektsegről vádolják, sokan a katolicizmus pregnánsabb kifejezését hajtogatják, — mi teljesen helyeseljük azt a haditervet, melyet a kör ma követ. Előbb a többé kevésbé indifferens elemek által meg kell kedveltetni a kört s ha azok jobban szárnyra segítik, akkor érkezik el a határozottabb akció ideje, mert akkor ezen akció már acies bene ordinatát fog találni háta mögött. Dobbal nyulat fogni nem lehet — számolnunk kell a mai kor szellemével, irányával is. Nem elrettenteni, megnyerni: ez ma a feladat. Mi vetünk, öntözünk s bízunk a Mindenható kegyes Istenben, hogy az aratás nem marad el. Számptalan évfördulót a katolikus körnek!

## AZ EGYHÁZ MULTJA ÉS JELENE.

Rovatvezető: Ankerstoki Stockinger János.

### A magyar egyház megalapítása, szervezése és megszilárdítása.

István vezér, látván, hogy Isten külföldi kegyelméből a nemzet zöme már megkeresztelkedett, érelyes rendszabályokhoz folyamodott, hogy a pogányságnak még emlékét is eltörölje. Elrendelte, hogy bizonyos határidőn belül a még makacsodók tartásuk kötelesegtől megrészegedést, a pogány vallásra emlékeztető szertartásukat hagyják abba s a keresztény rabszolgákat bocsássák szabadon. E rendelet kivált a Somogy táján keltett nagy ingerültséget, hol Kappányiak, a nyakas pogányiak, volt szállása. Az elégtelen elemek Kappány köré gyűltek s hadat üzentek országuk urának, István vezérnek. István, buzgó imádság után, melyben győzelem eseteire az általa építendő pannonhalmi Sz.-Márton monostornak ígérte a somogyi tizedet, megtámadta az ellenszegülőket. Wenzelin, István hadának egyik vezére, a harc hevében találkozott Koppányval s azt erős küzdelem után megölte. A vezérét veszített sereg erre megfutamodott s István fényes győzelmet aratott a hit ellenei fölött.

Miután ily módon a keresztény vallást teljesen biztosította, az új egyház szervezésére fordította fő gondját. Az egész országot tíz egyházmegyére osztotta; Esztergomban, Győrött, Veszprémbe, Vácztól, Kalocsán, Bácsban, Egerben, Pécsen, Csanád és Erdélyben püspöki székhelyeket emelt s ezeket az esztergomi püspöknek, mint érseknek fenhatósága alá rendelte. Az egyes községekben templomokat, kolostorokat, iskolákat építtetett és azok élére szent életű s tudós papokat és szerzeteseket helyezett.

Azonban István, mint az egyház hív. igen jól tudta, hogy az egyház ezen szervezése véglegesen csak akkor szilárdulhat meg ha Sz.-Péter utódjának, a római pápának elismerését és megerősítését kinyerte. Ezen célból Asztrikot, ki még mindig a magyar vezér udvarában tartózkodott, Rómába küldötte. Meghagyta neki, hogy fejezze ki a pápa előtt az ő és népe fűi hódolatát és kérje meg ő Szentegét, hogy intézkedéseit, melyeket az ujonan alakult egyház érdekében tett, erősítse meg, a magyar nemzetet vegye fel az egyház kebelébe, részesítse hathatós apostoli áldásában.

Mikor Asztrik, mint a magyar vezér követe, Rómába érkezett, akkor Sz.-Péter székében II. Sylvester néven, a tudós Gerbert ült. II. Sylvester pápa, nagy lelki örömmel értesült a magyar nemzet megtéréséről, kiváló kitüntetéssel fogadta Asztrikot s midőn ez ékes szavakkal festé ama buzgóságot, fáradságot, melyeket István Krisztus tanának terjesztésében kifejtett, a pápa elragadtatva kiáltott fel: En ugyan a postoli vagyok, de István maga Krisztus a postola!

Történt, hogy épen ezen időben Boleszláv lengyel fejedelem követei is, hasonló küldetésben, a pápai udvarban időztek. II. Sylvester már jóval előbb megígérte volt a lengyelek fejedelemnek, hogy az egyház körül tanusított érdemei elismeréséül, királyi czimtet fog neki adományozni s koronát küldeni. Időközben azonban, mikor a remekművi korona elkészült, álmában az Istentől intést nyert, hogy e koronát a magyar királynak adja. Sylvester pápa tehát maga elé hivatta Asztrikot s kijelenté neki, hogy isteni sugallattól vezéreltetve, a magyar vezérnek adja a királyi czimet és neki küldi el a koronát is. Ezen szándékát teljesíté is s Asztrik a koronával és a pápa levelével visszaindult Magyarországra. A pápa bullájában megerősítette István intézkedéseit, megengedte neki a királyi czim viselését s egyszersmind kinevezte őt pápai apostoli követté, hogy az egyház ügyeit továbbra is önállóan vezethesse, püspököket, apátokat és prépostokat kinevezhessen, egyházi javadalmakat adományozhasson, szóval az egyházi külső dolgokban, a pápa nevében, intézkedhessen. Minek jeléül apostoli kettős keresztet is küldött neki. A pápa ezen kegyes ténnyével hazánkban az egyház meg lón szilárdítva s királyaink ez idő óta apostoli királyoknak s az egyház legfőbb kegyurainak nevezetnek.

Asztrikot István és a nép nagy örömmel fogadta s István az 1000-ik év augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, miután a nem-

zet nagyjaival tanácskozott, a nép beleegyezésével és örömrivalgása között, Esztergomban, Asztrik esztergomi érsek által tünnepélyesen megkoronáztatott. És azon pillanattól kezdve, melyben a kereszténység lelki atyjának áldásával a magyar szent korona István fejére tétetett, megszűnt nemzetünk Európában idegen lenni s új világ nyílt meg előtte: a keresztény műveltség és polgáriassultság pályája.

### A katolicizmus befolyása a magyar állam megalakulására.

A pogány magyar társadalom képe a katolikus hit hehozatalával és uralkodó vallással való tételével teljesen megváltozott. A magyar faj hazafias volt és mint ilyen a vitézségre helyezte a fő súlyt. Legnagyobb bűn és gyalázat az volt, ha ki a véres kard körülhordozásakor vonakodott táborba szállni. A rabszolgaság intézménye meglehetősen ki volt nálunk fejlődve: a tulajdonjog szentsége, épen rabló-hadjárataik folytán elenyészett: a tolvajlás és rablás bűne uralkodóvá vált: a munkától, mint harcziás néphez illetlen dologtól, tartózkodtak. Béke idején harczi jütekek és vadászatt képeztek napi foglalkozásukat. A kézművek közül csak azokra fektettek súlyt, melyek a házi szerek, öltönyök és fegyverek előállításához szükségesek voltak. Túruss életükben, a harciban el-sújtott durvaság mellett, gyakran tanusították bőkezűséget, vendégszeretetet, sőt nagylelkűséget. Családi életük, — bár a nő náluk „eladó leány“ s a férj „vévő legény“ (völegény), de házasság után az asszony férje jogainak együtt birtoklója „felesége“ volt — tiszta és feddhetetlen vala. Egy Istent imádtak, ki a jót segít, áldja, fogadja; a rosszat haragjával bünteti, nyila, mennyköveivel üti, átokkal, nyavalával, halállal veri, sujtja. A magyar nép magát választott népek tartotta s Istenét Hadárnak is nevezte. A szemlemben való hitet is ismerték s ezeket manó, fene, ördög gúta névvel jelölték: az alvilág fejedelmét Ármánynak hívták. Ilyenek voltak őseink, mielőtt a kath. vallást felvették volna. A jónak és a gonosznak, erkölcsiségnek és a durvaságnak sajátos keveréket képeztek.

A katolicizmus érdeme az, hogy őseinket e zűrzavaros világól kisegíté, a jónak csiráját, mely szívük mélyében rejtőzött kifejleszteté, a gonosz hajtásokat, bűnös hajlamokat bennük elfojtotta. A katolicizmus tette népünket nemessé, a műveltség befo-gadására késsé.

A katolikus vallásnak köszöni nemzetünk azt is, hogy az európai államok sorában helyet foglalhatott: hogy feje a többi uralkodókkal teljesen egyenrangú királylyá lón. Ennek köszönjük egyeduralmi kormányformánkat, azon böles intézkedéseket, törvényeket, szokásokat, melyek ma is legdrágább kincsünket képezik s melyek a magyar névre világszerte dicsőséget hoztak, a magyar nevet általánosan tiszteltté terék. A katolikus vallásnak, mely a munkát az imával egyenrangúnak tartja, köszönjük azt is, hogy nemzetünk józan, szorgalmas, iparkodó néppé lett, hogy a magyar nem tartja ma lealacsonyítottak a földművelést és az ipart s egynelő szeretettel vezeti az ekeszarvát, a kapát, az ásót, meg a kézműipar sokféle szerszámait. A katolikus vallásnak köszönjük azt is, hogy őseink írni, olvasni tanultak és megismerkedtek a tudományok elemeivel, mert az István által alapított monostorokban iskolákat állítottak, melyek a magyar nyelv fejlesztését, a nemzeti közérzélet ébresztését, a hazafiságot tartották, a hit- és erkölcs tanítása mellett, főkötelességülknek.

Az ily módon megszilárdított s megnemesített magyar nép, hatalmas állammá alakult, melyben az egyház a főhelyet foglalta el. Egyház és állam, pápa és király karöltve munkálkodtak a magyar nép lelki üdvén és földi boldogságán. Az egyház rendi alkotmányában a főszerepet a főpapok játszották, kiket a király joggal tartott mindenkor legfőbb, legjobb tanácsadóknak, legodaadóbb híveinek és barátainak.

István a birtokjogot is egészen kath. szemlemben rendezte. Az ország jó részét hívei közt felosztotta, az egyes egyházaknak, monostoroknak, a püspököknek, kanonokoknak, apátoknak és prépostoknak gazdag javadalmakat földbirtokot adott, úgy hogy mindezek a nyert birtokokat teljes tulajdonukul bírassák. A kath. egyház tehát, Magyarországra, kezdetlől fogva tulajdon, ajdegeníthetetlen javakkal rendelkezett. És így azt, hogy mi ma hatalmas nemzet vagyunk, egyesegyedül szent vallásunknak s a római pápák gondoskodásának köszönhetjük. Az egyház nálunk a nemzet gondos ügy-jávé, a nemzet az egyház szerető fiává vált.

lések az a beszéd volt, melyet Mittelbach a prágai „Ferdinanda“ nevet viselő kath. ifjúsági szövetekezett ez időszertinti szeniora mondott a kath. tanuló egyesületek igazi idealjáról, azok nagyfontosságú céljairól s ezeknek a céloknak megvalósítási módjairól. Nagyfontosságú ezen beszéd különösen mireánk nézve, hol a kath. ifjúsági egyletek meg csak vajúdás állapotában vannak, hol ez az egyleti élet még csak tengődik és sem valódi céljáról, sem ezeknek a céloknak igazi eszközeiről határozott és alapos tudással nem rendelkeztünk. Megérdemelné ez a beszéd, hogy elolvassák mindazok, kik nálunk ezeknek a kath. tanuló egyleteknek a vezető és intéző férfiai. Alapos okulást meríthetnének belőle. Ha terünk megengedi, bővebben is visszatérünk rá.

### A megújult háború.

**N**yakig benne vagyunk ismét a görög háborúban. Mintha a vakációzt csak átáldtuk volna, kezdjük az új tanévett ott, hol az elmúltat végeztük. Görög nyelv itt, görög nyelv ott, görög nyelv mindenütt, kezdve a lepedős újságoktól egész a két krucijázósig. Hivatalos dühöngések, hírlapiról sóhajtsók, ellenzéki kedélyességek, ama bizonyos atikai sír nélkül, ime ez a helyzet. Még csak Fenyvessy hallgat állhatatosan! Pedig rája igazán kíváncsiak volnánk. Hiszen vele meg történhetik az is, hogy míg ellenzéki képviselő korában a görög nyelvi törvény főtámogatója volt, most, mióta a nyári meleg mameluk-pillangóvá változtatta át, egyszerre csak ellene foglal állást.

Megszóltat azonban helyette is az öreg ágyú Schwarz Gyula dr. a törvény javaslat volt előadója, a „Nemzet“-nek nevezett félhivatalos papiroson. Egy nagyot dörgött, de szerencsére nem történt, senkiben semmi veszedelem, ha csak magában a görög törvényben nem. Mert hát röstölli nagyon, hogy így ütött ki az eredmény, s a tanuló ifjúságnak csak alig 30% nem iratkozott be a görög nyelvre. Sőt nem csak röstölli, hanem haragszik is érte. A ki pedig haragszik, annak tudvalévölge nincs igazna, azért aztán mond is sok olyan dolgot a miben egy csipetnyi igazság sincs, de a mi nem is méltó a Schwarz Gyula hírnevéhez.

Keresse ugyanis az okokat, melyek ezt a rá nézve szomorú eredményt előidézték, azt a törvény kijátszásában, az igazgatók és tanárok pressiójában találja fel. „Megbukik a latinból is, a ki nem tanul görögül, majd megtanít benneteket a tanár úr csak ne iratkozzatok be a görögre“. Ezt mondotta szóról szóra, Schwarz úr szerint, Magyarország 90 gimnáziumi igazgatója és ugyanannyi osztályfőnöke a beiratásra siető nebulóknak. És ez a pedagógiai demagogia, mint nagyon mulatságosan elnevezi — volt aztán oka annak, hogy az ifjúság legnagyobb része ellene szavazott a Schwarz úr alkotásának. No hát ez az állítás, kivéve talán néhány esetet, épen nem felel meg a valóságnak. Mi legalább sokkal törvénytisztelőbbnek tartjuk a magyar tanári kart, mint hogy illet feltehetőnek róla. Nagy szót mond ki, a ki ezt a vádat ki meri mondani, s egy egész testületet és pedig nagyfontosságú testületet — melynek kezében van a jövő nemzedék nevelése — egyenesen és nyíltan törvényre tiprásról, törvény ellenes intencziókról vádol. De hát szerencsére ez még nem történt meg, ezt a szavakat csak nagyon kevés igazgató vagy osztályfőnök mondhatta el.

Hanem igen is elmondták mást, a szülőknek ép úgy mint a tanulóknak, ha felvilágosításért hozzájuk fordultak. Elmondták azt, a minek elmondására az emberbaráti indulat, hivatásuk nagy felelősségei, atvai gondoskodásuk és szeretetük kényszerítette, a mit elmondani szent kötelességük volt. Hogy t. i. aki görög nyelvet tanul, az előtt szabad a tér, nyílt a pálya, mehet a merre tetszik, míg aki nem tanul görögül, az le lesz szorítva nem egy útról, a megélhetésnek nem egy és pedig sokkal kecsgetőbb forrásától. Elmondták tehát azt, ami a törvényben benne van, amit a közoktatási kormány szép paragrafusokba szedett, s a melynek hallatára a gondolkodó apa végre azt felelte: köszönöm alisan, nem kérek belőle. Ha tehát nem tetszik az anti helleneknek ez az eredmény, ne okoljanak érte mást, ne vádolják különösen az összes tanári kart, hanem vádolják önmagukat s az ő nagy bölcsességre valló törvényüket.

Van azonban ezenkívül az említett cikkekben egy még nagyobb okosság is. Azt mondja ugyanis Schwarz Gyula dr., hogy ennek a törvénynek azt volt az intencziója, hogy ezental azoknak, kik a többi tantárgyakban is csak gyarló vagy közepes előmenetelt képesek felmutatni, ne kellessék görögül is tanulniok, hanem csak

a jó tanulók tanulják azt. A törvény meghozatala előtt ugyan ezt a nagy pedagógiai bölcsességet épen nem árulták el, de ha már ez volt a titkos intencziójuk, miért kötötték akkor a görög nyelv tanulását vagy nem tanulását bizonyos életpályákhoz? Hiszen az így nem egyéb mint nyílt kijelentése annak, hogy a ki jó tanul legyen pap, vagy tanár, a ki pedig nem jó tanuló aki nem tud semmit az menjen jogászna. No hiszen megköszönik ezt a kijelentést a magyar jogászok. Így még nem főzött le Bukovay Abszenciuzis egyetlen egy tandíj mentes filozoptert sem!

### A latin nyelv és az orvosok.

**H**ogy mennyire foglalkoztatja a középiskolák reformja a művelt elméket mindenütt, legjobban bizonyítja az az érdekes jelenség, hogy a kiváló férfiak, minden államban, mintegy kötelességüknek tekintik, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzanak s nézeteiket, meggyőződésüket egészen őszintén elmondják. Legutóbb Huxley tanár, a neves fiziológus nyilatkozott, szükséges-e az orvosi pályára készülőknek a klasszikus nyelvekkel foglalkozniok. S nyilatkozatának tartalmát érdekesnek tartjuk ezen a helyen is felemlíteni.

„Ha egy orvosi pályára készülő tanuló — ezek szavai — határozott tehetséget mutat a klasszikai tanulmányokhoz és elegendő idővel rendelkezik azoknak gyakorlására, a természettudományok buvárlata mellett, nincs ok arra, hogy ne tudhasson latinul vagy akár görögül is. Az ó-kor világában való jártassága orvosi tevékenységének nem árthat és a szellemi élvezet nem csekély forrásaai fognak előtte megyni. De a fiatal emberek nagy részének a görög-latin tudományosság legkevésbé sincs inyére és ezeknél aztán képtelenség, hogy azok, kik természettudományi pályára készülnek, több éven át minden napjokat és estéjüket latin nyelv tanulmányozására szenteljék. Ez a nyelv azért mégsem megy át vérköbe, pedig létezik számos ok, tárgy, melyek igazán felkölrik érdeklődésükre: és ezenfelül még arra szolgálak, hogy jövendő kötelességeikre előkészítsék őket. Az orvosi tudomány igen szigorú követelésekkel lép fel a tanulókkal szemben és hosszab időre lehetetlen lesz rájuk nézve, hogy azzal sikerrel foglalkozzanak, ha előzetesen nem részesültek alapos természettudományi kiképzésben. Ebből pedig, az a világos tanulság, hogy azoknak, kik jobban vonzódnak a természettudományokhoz, engedjék meg, hogy idejük legnagyobb részét kedvelt tanulmányaikra fordítsák. Ebből azonban még nem következik az, hogy a fiatal emberek humanisztikai kiképzését elhanyagolják. Ellenkezőleg felette fontos, hogy az orvosi kar valamennyi tagja alapos képzettséggel bírjon. De a cél elérhető, ha a természettudományi kutatást az az anyanyelvnek és irodalmának a tanulmányozásával kötik össze.“

### Vallásos és hazafias oktatás.

**I**smételten volt már alkalmunk megemlékezni azokról az emelkedett szellemű beszédekről, melyeket Besztercebánya püspöke, Bende Imre mondani szokott egyházmegyeje tanítóóságának, a kath. szellemű nevelés alapveiről, és magasztos céljairól. Legutóbb ismét egyikét tartotta ezen beszédek legszebbikének, kath. tanítóinak közgyűlésén, fejtegetve azt a két fontos feladatot, azt a két missiót, melyet a kath. tanítóknak megvalósítaniok szükséges, melynek érdekében kell kifejtetni összes munkásságukat és legjobb tehetségeiket: a vallásos és hazafias nevelést.

„A keresztény élet, mely erős hitben, — mondja ebben a főpásztori enuncziációban — gazdag érényekben, ez az első tulajdonság, melylyel a nevelőnek ékeskednie kell. Erény legyen az ő élete, a határozott, tökéletes, a példányszerű erény, oly erkölcsösség, mely isteni félelmen, és az evangélium parancsainak engedelmes követésén alapszik. A keresztény nevelőnek nem elég, hivatásának magasztosságával meg nem egyez a pusztá emberi erény, neki hitre van szüksége, őszinte hitre, gyakorlati vallásosságra, élő érzelenre azon hitben, melyre a gyermeket oktatnia s melyben azokat vezetnie kell.

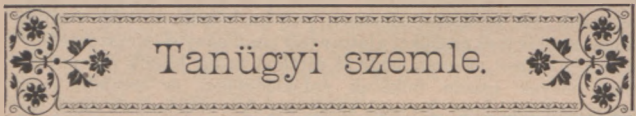
Vannak a tanítóit hivatásnak ezenkívül még egyéb nagyon figyelemre méltó tulajdonságai, de van különösen a kereszténység

## Sz. Imre herczeg.

István királyt a kormányzás súlyos gondjai között nagy öröm érte. Isten 1007-ben egy fiúval ajándékozta meg őt, kit Henrik névre kereszteltetett meg. E nevet a magyarok utóbb Imre névre magyarosították. Imre jeles tulajdonokban bővelkedő gyermek volt. Nevelője és mestere sz. Gellért, a későbbi csanádi püspök volt. ki a gyermeket a keresztény tudományokban kiváló gondnal nevelte. Imre, mint a krónika mondja, valódi szent életet élt. Kevés állommal megelégedve, minden éjjel, mikor már mindenki ágyba szállott, s előtte, mint királyi sarjadékhoz illik, két gyertya égett, Istennek zsoltárokat énekelve virrasztott s mindegyik zsoltár végével Istentől töredelmes szívvel bocsánatot kért.

Történt egy éjjel, hogy egy szolgáló kíséretében, Veszprémben a sz. György vértanu tiszteletére épült templomba ment titkon imádkozni. Epen arról elmélkedett, vajjon mit ajánlhatna fel Istenének, a mi az előtt a legkedvesebb lenne, midőn hirtelen roppant fényű világság tündöklött körül az egyház épületét, és mennyei szózat lőn hallhatóvá, „Dicső dolog a szűzesség, lelki és testi szűzességet kívánok tőled, ezt ajánld, e szűzességben maradj meg.” Imre megfogadta Isten parancsát s letette a szűzesség fogalmát, melyet megtartott akkor is, midőn atyja sürgetésének engedve, Crescomirnek, Horvát ország királyának leányát, nőül vette.

A szentéletű királyi herceget Isten kara ifjúságában szólítá magához. 1033-ban meghalt. Hált tetemeit, királyi pompával, Székesfehérváron temették el. Sírját sok ideig díszíté amaz emlékszóbor, melyet Demokos prépost állíttatott fel e latin felirással: Itt nyugszik Imre, boldog emlékü István király szent fia.



Rovatvezető: Gyurky Ödön.

### Az elsők.

**A**z országos kath. tanítógyűlésnek eszméje mindinkább nagyobb és nagyobb hullámokat vet az ország minden részében s mindjobban kezdi foglalkoztatni a kath. tanítók figyelmét, a kath. tanítók érdeklődését. Mint őszinte örömmel értesülünk, több kath. tanítóegylet közelebb megtartott őszi gyűlésen már is foglalkozott ezzel a fontos ügygel s egyhangú lelkesedéssel, a legnagyobb örömmel csatlakozott az országos kath. tanító gyűlés tervéhez s ennek a nagyfontosságú eszmének a kiviteléhez.

Üdvözlét nekik, az elsők között is legelsőeknek!

Üdvözlét, a kath. tanügy nevében, melynek érdekeiért, melőlőbi felvirágzásáért, bajainak és hiányainak orvoslása czéljául indult meg ez a mozgalom, kezdődött meg a verejtékes munka, tüzetett ki a zászló, hogy a kik velünk tudnak együtt érezni, velünk tudnak lelkesülni, azok köréje csoportosuljanak s egymással egyesülve s ebben az egyesülésben erőt és bátorságot nyerve, diadalról diadalra, győzelemről győzelemre vezetessük azt. A kezdet tehát meg van, a jég megtörtött, a lava megindult. Erős a hitünk, szilárd a meggyőződésünk, hogy a többiek is csakhamar követni fogják a példát s nemesak szavuk súlyával, hanem munkára kész karjaikkal is befognak állani a küzdő gárda harcsoái közé.

Nagy és fontos okok, a kath. tanügynek életbevágó kérdései teszik ezt szükségessé, kényszerítik erre a nagy munkára a kath. tanítókat. Ha ismétlésekbe is estünk, ha unalmasakká is válunk ezáltal, nem szűntünk meg hangoztatni soha, hogy kath. tanügyünk életében eljutottunk oda, a hol a forduló pontra a legnagyobb szükségünk van már benne vagyunk az utolsó órában, mikor még tehetünk valamit, mikor még megmenthetjük a mi a legbecesebb, a mi a legdrágább, mikor még védekezhetünk a rohanó ár ellen, mely elpusztítással és elnyeléssel fenyeget. Ha ezt az időt is elmulasztjuk, ha ezt az alkalmat is elszalasztjuk, ha akár gyáva-ságból, akár henyeségből a munkához hozzá nem látunk, akkor úgy lehet a későbbi jövőben már hasztalan fáradság, hiába való

munka lesz minden. Nekünk kell tehát férfiasan hozzáfogni a munkához, elkészülni a küzdelemre, harcolni a jogért, harcolni a mi igazunkért bátran, telve lelkesedéssel, nemes ügybuzgósággal, odaadó szeretettel a kath. szellemű nevelésügy nagy és magasztos érdekei iránt.

Es ebben a szent küzdelemben részt kell vennie minden kath. tanítónak. Nemesak annak a 200-nak, kik az augusztus 21-iki értekezleten jelen voltak (mert bizony ennél is többen jöttek össze a kath. kör termeiben, akár mint kételkedjék is benne a „Népiskolai Tanügy“) nemesak ezek küldöinek, kiknek nevében ők az országos kath. tanító gyűlés szükségességét kimondották, hanem kivétel nélkül minden kath. tanítónak, ki el van telve ezzel a meggyőződéssel, lelkesedik ennek szebb és boldogabb jövője iránt, s forrón ohajtja a kath. nevelésügy fejlődését és haladását, s mennél szélesebb körű térfoglalását, mennél dicsőbb és fényesebb diadalát. Az orsz. tanító gyűlés ma már az összes kath. tanítók ügye, az összes kath. tanítók érdeke. Hiszen, mint elmondottuk, kath. tanügyünk hiányainak orvoslást igénylő bajainak segítsége, jövőendő nagyságának, örvendetes haladásának, mostani körülményeink között, legelső és majdan egyedüli eszköze az országos kath. tanító gyűlés, melynek érdekében közremunkálni, melynek létrejöveteleért tenni, fáradni tehát minden kath. tanítónak legszentebb kötelessége, ha a díszes kath. tanítói névhez hí akar maradni s azt becsülettel kívánja megtartani.

Kötelességük tehát azoknak is, kik akár személyes tekintetből, akár kicsinyes mellék indokokból, akár a mozgalom vezetői iránt táplált ellenszenvükből kifolyólag bizalmatlansággal látszanak viseltetni az egész mozgalom iránt s vele szemben a hallgatás néma, de máris sokat sejtető köpönyébe burkolóznak. A mint a mozgalom vezetőit nem vezette semmi mellétkintet, semmi személyes hiúság, vagy akármilyen más kicsinyes indító ok, hiszen ők mindezek fölött állanak, úgy nem szabad a kath. tanítóknak, vagy az ezek közt vezérszerepre hivatott közegeknek sem ilyes okok miatt feláldozni magát az ügyet, mely mindnyájunknak ügye, hátráltatni az eszmét, mely mindnyájunk győzelmének a kezdete. Az ilyen eljárás elárulása lenne, magának a szent ügy érdekeinek, hűn lenne a kath. nevelésügy jövője ellen, leálcázása a nevelésügy álarca alatt folytatott magánérdekek és önző czélok hajbúszatának.

Mi nem hisszük és nem is hihetjük tehát, hogy a kath. tanítók sorában valaki ilyes találkozzék. Inkább örömmel eltelve, már a tanítói egyletekben is megindult lelkesedés felett, szívünk egész mélyegével üdvözöljük a „legelsőket“ kik az országos kath. tanítói gyűlés eszméjéhez hozzájárultak és lélekből üdvözöljök azokat is, kik utánuk következni fognak.

Előre, munkára föl!

### Tanügy az északi csehek kath. nagygyűlésén.

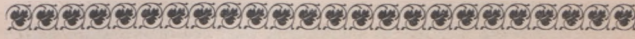
**A**kath. elvek és nézetek igazságát semmi sem bizonyítja talán oly elementáris erővel, oly nagyszerű argumentumokkal, mint az a tény, melyet elvitatni nem lehet, hogy a mint a hitégség gyűrűje minden katolikust egybe fűz, úgy az ezzel összeköttetésben levő kérdésekben is bámulatos egyformaságot tapasztalunk mindenfelé. A merre csak katolikusok vannak a világon, ugyanazokért az eszmékért, ugyanazokért az elvekért látjuk harcolni, látjuk küzdeni őket mindentűt.

Csak mult számunkban emlékeztünk meg a németországi katolikusok ez idei nagygyűléséről, hol a katolikus nevelés érdekében, az egész nevelés katolikussá való tétele mellett foglaltak állást. Ugyanezt jegyezhetjük fel az északi csehek legutóbb megtartott kath. gyűléséről is, mely nem volt oly nagy arányú, nem volt oly nagy jelentőségű, de hévben és lelkesedésben, méltó párja lett az előbbinek. Itt dr. Schöbel, Leitmeritz püspöke emelt szót a kath. tanügy érdekében, tiltakozva az osztrák liberális tanítóknak ismeretes fellépése ellen, melylyel Ausztria egyházfejedelmeinek a kath. iskolák érdekében kibocsátott nagyhatású főpásztori körlevelét támadták meg, kimutatva egyúttal azt is, hogy keresztény nevelés csakis felekezeti iskolában lehetséges, hogy kath. nevelést csak a kath. iskola adhatja meg.

Egy másik jelentősebb momentuma pedig ennek a gyű-

szelleme által áthatott nevelésnek és ebből folyólag a keresztény nevelésnek egy oly kellekes tulajdonsága, melyet kellő méltánylás nélkül hagyni nem lehet. Ertem itt az iskola nemzeti szellemét, a tanító hazafias lelkületét . . . Oh! a hazaszeretet a keresztény nevelésben elengedhetetlen kötelem. Egy Isten által megszentelt szeretet az! az evangélium tanai, az isteni Üdvözítő példájára rója ezt reánk. Soha se feledjük el, hogy a haza az Istené, hogy Jézus Krisztus könnyeivel szentelte meg azt, vérevel váltotta meg. Nagy lélek. Istennek kiválasztott férfia a hazafias tanító. Lelkem meghatottságával kész vagyok előtte meghajolni!

Szép szavak, magasztos főpásztori intelem, vajha minden tanító megszívlelné azt!



Rovatvezető: Dr. Kontúr Béla.

## A hörcsög.

Kozmák Venczeltől. \*)

**B**izonnyal mindannyian ismeritek a hörcsögöt. Gonosz és gőgös várúr a hörcsög, tanyáját szép, virágos mezőkön üti fel, ott, hol a talaj nem túlságos kemény, de nem is onlékony a homoktól, hanem szilárd s a nedvesség nem járja.

Csodálatos teremtmény is a hörcsög! Egyszer, — épen az aratás idejében, — a mezőn járkálva a dülő földek hosszában haladtam. — A nap már leszállt a szemhatár alá, végső sugarai lümpirosra festették az ég alját, messziről a hazatérő aratók dala hallatszott, köröskörül ama bizonyos illat áradozott, melyet már az öreg Izsák dicsőített, mondván:

„Ime az én fiam illata, mint a teljes mező illata, melyet az Úr megáldott! — Mózes I. k. 27—27.“

Az alkony hűvössége felüdítette a természetet, de felüdítette a nap hevétől tikkadt elmémet is: élvezetesnek találtam az esti sétát és mendegéltem, mint egykor Göthe, midőn így énekelt:

„Ich ging einmal  
So für mich hin,  
Und nichts zu suchen,  
Das war mein Sinn.“

Forrástásban körülbelül:

Egykor sétát  
Tettem magam,  
Mit sem keresve,  
Csak céztalan.

A mint így gondtalanul mendegélek lassan a mesgyén és gyönyörködöm az est szépségeiben, hirtelen megmordul mellettem valami; — körültekintek és ime látom, hogy egy öreg hörcsög áll előltem, hátsó lábaira ágaskodva, bajusza felborzasztva, mint egy szelidneké, szemei vérben forognak és fogai csattognak.

Elnevtem magam. — „Hohó, te apró cseprűség, hát te akarnál megijeszteni? Hadd el, porontyom! Igen, ha erőd is annyi volna, mekkora bennem a bátorság?!“ Es ime e szavakra ráültöttem az én hörcsögömrre, — de azon vettem magam észre, hogy a kis dühöngő felugrik, elkapja a kabátom egyik szárnyát és karmával mérgesen a lábam felé kapkod.

De most valóban megszeppentem. — Kezdtém ütni — püfölgétni, azonban mit sem használt, a hörcsög nem tágitott.

Szerencsémre arra jött egy uradalmi béres, kezében ásóval. „Várjon csak, majd segíték“ szólott, „az a gaz-fajzat, ha egyszer

\*) K o z m á k V e n c z e l, brünn-egyházmegyei szentszéki tanácsos és bosenitz-i plebánus, rajz el előtt „K y t i c e“ czím alatt megjelent tanulságos és szelleműs párvánok egyikét van szerencsénk bemutatni. Patez Kozmák az ujabkori cseh irodalom díszé, ékessége s az irány, mit követ, új, a keresetség nélkül, elbeszéléseiben meg van az arány, meg van a művészi összeillesztés, az egészséges humor s a valláserkölcsei pointe. Minden lapra, mit ír, két jegy van nyomva, az égi s a nemzeti Tártyait az életből, a morva népek életéből meríti s ez okból értették meg mindjárt hívei és honfitársai, midőn meglelt korában először nyúlt tollhoz.

Dr. K. B.

beleharap valamibe, el nem bocsájtaná, míg az ember agyon nem vágja.“

Ezt mondva, a kapával ráültött az állat fejébüjára, és a hörcsög holtan ugyan, de lógva figyegett kabátomon.

„Ezek a hörcsögök olyanok, mint a veszettek“ mondá a béres, „lássá már vége van és még sem tágit, — várjon az úr, majd levezem.“

A mint ezt elvégezte, vizsga pillantással körül nézett. „Aha! itt van a fészke, vessünk ügyet rája, sok élelem van-e benne?“ — és elkezdett ásni.

„Ne rombolja szét a hajlékát, lehet, hogy kölykei vannak ott“ mondám én.

„Oh nem, nincsenek, — hím volt, és különben is a hörcsög csak egyedül lakik, társat nem szenved. Még a nőstény sem tűri soká fiait. — Tízennegy napos korában elkezd a fiatal hörcsög kaparni és a mint ezt anyja észre veszi, azonnal kiteszi a szűrét, hogy maga keresse mindennapi élelmét.“

„Honnan tudja mindezeket?“

„A tisztartó úrnak vannak olyan könyvei, melyek csupán állatokról szólnak. A minap épen erről beszéltek nekünk és azt mondta, hogy a hörcsögöket verjük agyon. — Ezek a gazok tömérdek kárt okoznak. Várjon csak az úr, mindjárt meglátja.“

A béres ásott, folyton mélyebb- és mélyebbre, úgy, hogy már körülbelül 1 méter mélységű gödröt ásott fel. — Ekkor tárult elének két, felül bolt fölmára görbült, tojásdad alakú kamrácska. — Az egyik nagyobb, a másik kisebb volt. — A kisebb alja puha szalmával volt beterítve. — „Ebben aludni szokott a hörcsög,“ magyarázta nekem tovább a béres — „és lássa az úr, ez az utacska itt az éléstárhoz vezet.“

Elkezdett újból ásni és csakhamar megnyitotta a másik, nagyobb kamrát, mely szimültig volt mindentéle gabonával.

„Itt vagyunk! Nézze, mennyit összeharacosol egy ilyen állat, ez több egy régi mérónél. Most gondolja meg, ha ezen a területen húsz hörcsög volna, elhordtak volna 20 mérónyi élelet — és azonkívül mennyi kárt okoznak! Ezért kell pusztítanunk őket.“

„Ez annyit megeszik a hörcsög egy télen át? — kérdém csudálkozva.

„Ez nem volna elég, de szerencsére télen alszik“ — magyarázta tovább a béres. — „Mikor a zord idő és fagyok beállanak, fészkeben összekuporodik, és egész télen át mozdulatlanul fekszik éléstára benyúlója előtt. — — — mint valami fősvény kincses ládája előtt. — No Istennek ajánlom, nyugodalmas jó éjszakát kívánok, sietnem kell már, ügyis soká időztem.“

„Jó éjt . . . köszönöm“ — mondám a béresnek. — „Mint a fősvény kincses ládája előtt.“ A béres eme szavai megragadták figyelmemet. — Soká gondolkoztam; — és beláttam, hogy tényleg vannak emberek a kik hasonlók az írívgy, gonosz és fősvény hörcsöghöz. . . .

A piacztér legnagyobb házáunk földszintjén a kapu alatt egy kis sötét boltocska van. A piacról nincs bejárt, csak egy nagy boltajtó, mely ablakkal, ez pedig erős vastáblával van ellátva. — A bejárt a kapu alul szolgál, egy szűk, de vaslemezzel borított ajtó, mely azonban szintén zárva van. — A boltocska hosszú, de szűk, és noha szépen boltozott, mégis nyirkos. — Végében egy kamra van, ennek volt valaha egy az udvarra nyíló ablaka, ez azonban be van rakva. — A kamra teljesen üres, csak egy kis kemence és egy nagy Wertheim-féle pénzszekrény van benne.

A boltban, közvetlen a kamra ajtaja mellett van egy ócska ágy, rajta rongyos és piszkos ágynemű: a fekhely mellett régi ruhaszekrény, az ablak közelében rozoga asztal, ezen pedig tintatartó, naptár és egy halom szennyes papír: — a kapu felől szolgáló ajtó mellé két roskadozó szék van állítva: az ablak fölkében csorba vizes korsó és két tányér. — A boltajtó ablaka mögött szivesszett bársonnyal borított magas karszékben, — melyet tudja Isten melyik szibvásáron vettek, — öreg vízkóros férfi ül, testén, rongyos hálóköntös, fején kopott, fekete házi sapka, lábain nehéz mocskos papucskok dísztelenkedek.

A sárga, pöffedt arczhól két nagy, zavaros szem tekint széjjel kíváncsian és kémlelve a piacra, figyelmesen követve az arra járókkelőket, bírálgatva ezek öltözékét és lesve, hogy merre tartanak.

„Annak a Levendulának szép szerencséje van“ sóhajt írívgyen, midőn látja az ennek boltja felé fűggesztett nagy táblát, és olvassa az aranybetűs feliratot: „Levendula J. kereskedő“: — az emberek csak úgy tódulnak be. „Ez aztán az izlet! Ennek az embernek meg kell gazdagodni, — hogy én nem rendeztem be

magamnak ílyet. . . . hanem itt ülök egész nap és hevélek még a kenyeremet sem keresem meg. . . Br — — milyen hideg van itt! Csodálatos, kinn úgy látszik, meleg legyen, az emberek folytonosan törülgetik homlokukról az izzadságot, én pedig didergek. Ugyan mikor jön már az a vén borszorka, hogy kivezetne kissé az ajtó elé a napra. Borzasztó nyomorúság, ezeknek az embereknek nincs egy csöpp lelkiismeretük, csak fizesse őket az ember, hogy koldusbotra juttatják, de hogy ezt megszolgálják, azt nem teszik.

Az öreg göthös ember fuldokló köhögést hallatott, és körültekintett, mintha segílyt keresne. „Már megint az oldamba nyilalt! az ember szinte kétségbe eshetik! Ez az átkos test kezd felmondani a szolgálatot; — enni kíván, de szolgálai nem. Csak ne lennének azok az orvosok oly borzasztó drágák, jó volna tanácskozni valamelyikkel.“

Az ablak alatt hangos csevegéssel éppen két iskolás leányka ment el, vagy tulajdonképen nem is mentek, hanem lejtettek, és jóízűen ettek gyönyörű nagy baraczkokat.

„Emilka“ kérdé a nagyobbik társától, egy kis, okoszemű leánykától, hány baraczkot van még?

Emilka beletekintett táskájába és nyugodtan mondja: „Még három, és neked mennyi van, Faninka?“

„Nekem még négy“ válaszolt Faninka, fejét pajkosan hátra fordítva, miatt hosszú, sötét firtjei libegtek. Belenyúlt táskájába és kivéve a baraczkokat, dicselkedve mutogatta: „Látod én egyvel többet kaptam“ e közben azonban észrevette, hogy az egyik már rohadásnak indult. — Jobb kezébe fogta és elkomorodott arczczal szomorúan nézdegélt, majd haraggal kifakadt: „Az a vén banya megcsalt, rohadt baraczkot adott“, és eldobta magától. „Pegzt leánykák“ kiált a beteg ember szánalom gerjesztő hangon luhelye utcai bejárásából.

„Faninka“ sugja Emilka társának, „az öreg Drák hív minket.“

Faninka rátekintett Drákra, ki sárga arczczal, sötét boltocskájából kikapalkálva úgy nézett, ki mint egy öreg elmosódott festmény szinehagyott képe.

Drák intett nekik, és vízkóros arczczát mosolyra erőltette, csakhogy ez nem sikerült és inkább gúnnyos kifejezést öltött. „Kisasszonyok, jöjjenek ide.“

A „kisasszony“ szó hatott: — Faninka kezén fogta Emilkat és mindketten félénken ugyan, de egész a bolthoz mentek.

„Miért dobták el azt a baraczkot?“ kérdé Drák.

„Mert rohadt.“

„Rohadt?“ mosolygott az öreg, miközben bólogatott fejével, úgy, hogy a fekete házi sapka bojtja reszketett: „nekem éppen ilyen baraczkra volna szükségem, kérem, kisasszonyok, adják nekem.“

„Emilka hozd el“ parancsolja Faninka és kíváncsian tekintgetett a sötét boltha.

„Azt nézi kisasszony, hogy milyen az én lakásom? Oh! nem oly szép mint az önöké. Földhöz tapadt, szegény vagyok, nem vehetek magamnak bútor. Mit csinál az édes apa?“

„Valahová elment.“

„Elment“ csudálkozott Drák, ugyan hová?“

„Nem tudom.“

„Ha haza jön adja át neki legalázatosabb üdvözlömetem és mondja meg neki, kéretem, látogatna meg, azt hiszem, hogy valami bajom van.“

„Szolgálatjára“ válaszolta Faninka és oly kaczerán hajtotta meg magát, mint egy felnőt. — Az előkelő modort teljesen bírta, atya orvos volt, sok ember megfordult náluk, ezek között a leányka kimívelhette magát.

Ezalatt előjött Emilka a rohadt baraczkokkal és átnyújtotta Dráknak: „Itt a baraczk, nem egészen rohadt, használhatja úgy is?“

„Igenis, aranyos kisasszonykám“ felelé Drák, „köszönöm szépen a szívességet, derek kisasszonyka maga, adjon Isten érte sok és jó szerencsét.“

Faninka, mint egy orvosnak a leánya, kíváncsi volt, minek kell Dráknak a rohadt baraczk és megkérdezte: „Drák úr, mire használja a rohadt baraczkot, hisz ezt mindenki eldobja?“

„Kedves kisasszony, nekem gyulladtak a szemeim, és azt hallottam, hogy ha éjszákára rohadt baraczkokkal megkeni az ember, ez kiszívja a forrasságot.“

„Ha—ha—ha“ kaczagott Faninka, „ilyet még soha életemben nem hallottam, magát valaki ugyan lúddi fette. . . . Jó étvágyat, Drák úr!“ Ezzel megfordult és Emilkával együtt elment.

Drák dühös pillantással nézett utánuk és morgott. „Eredj a

pokolba, te gyik. — Boléd is szép virágszál lesz! — Olyan szája van, mint egy vén kotának, — és hogy cziczomázzák már, egész maskara, a mi a fején van.“

Majd elkezdte a baraczkot szemügyre venni, a rohadt részt óvatosan kitörülte, és a megmaradt egészséges részt mohón megette.

„De jó valami az ilyen baraczk“ és a kalapács után nyílt, hogy magát feltörje és kivegye. — „Csak többet adnának ebből a baraczkból, de elkernek egy krajezárt darabjáért, úgy csak Rot-schild veheti, vagy olyanfélé, mint ez az orvos.“

Epen ezen pillanatban a város tornyán háromnegyedet ütött az óra tizenkettőre.

„Ugyan hol a pokolban van az a vén sárkány? az a Vokounka, hogy még most sem jön,“ morgott Drák „már itt lehetne! Bizonylat ácsorog valahol és pletykázik, vagy valamely kapu alatt ebédemet dézsmálja.“

Figyelmesen nézett amaz irányban, hol a népkonyha van. — Az öreg Dráknak semmiféle háztartása nem volt. — Naphosszat benn ült udujában, mint a hőrség, mindig csak egyedül, csakis az öreg Vokounka jött be hozzá naponkint háromszor, kinek az egész napi szolgálatért 7 krajezárt fizetett. — Reggel hozott neki friss vizet, és 2 krajezárt cipót, ez volt évek óta Drák úrnak napi ételme. — Fűteni nem engedte czelláját, mert félt, hogy egy darab szenet ellop, ép azért maga fűtött, de ezt is csak akkor tette, mikor már majd megvette az Isten hidege. Delben kiszolgálója a népkonyhából hozott neki ebédet, 15 krajezárt ebből azonban a vacsorának is ki kellett kerülni. — Este harmad ízben jött az aszszony; — hozott neki újból vizet és segítette a vas ablaktáblát betenni. — A mint besötétedett, elzárta Drák az ajtót is, és nem engedett magához senkit, nem bánta, ha fél óráig is zörgettek. — Meg akkor sem nyitotta ki ajtaját, ha a városban tűz volt és a tűzvész zaját hallotta. Ilyenkor a tolvajoktól félt, mert azt tartotta, hogy a nagy zavar, legjobb alkalom a lopásra.

De nem is volt oka félni a tűztől, mert ha az egész város porrá ég is, neki baja nem eshetett; — a boltozat felette oly erős volt, hogy sem be nem éghetett, sem be nem szakadhatott; — ő nyugodtan ilhetett hajlékában, és körülrendően mosolyoghatott, mikor a láng maga vagonában kárt tett.

„Végre-valahára“ sóhajtott Drák, hátra, hogy Vokounka kijött azon utcából, hol a népkonyha volt.

„Csak még lassabban és még többet fecsegen, maga vén borszorkány“ kiáltott feleje gúnnyos mosollyal, — „csak nem bír fecsegés-locogás nélkül egy tapodtat sem tenni. — Ott azzal a szószáttárral ácsorog s az én ételem teljesen elhű! És éppen most, mikor amúgy is a hideg ráz és szükségem van, hogy egy kis meleg jusson a gyomromba, — az volna részemre a legjobb orvosság, — csakhogy persze én az ilyenhez egész éven át nem juthatok; — míg az a csoroszlya azt nekem elhozza, minden jéghideg lesz. — No csak még tovább fecsegen ott, — úgy-úgy! Oh Istenem.“ — sóhajtott Drák kétségbeesetten . . . .

Cselből: M. I.

(Folytatása következik.)

## RENDELETEK TÁRA.

— Az anyakönyvi kivonatok kiállítása kérdésében a magyar kir. belügyminiszter f. évi 38.647. sz. alatt a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur folyó évi február 14-én 6038. szám alatt hozott intézést átiratában arról értesít, hogy azon tapasztalat által indítatva, hogy az anyakönyvvezető lelkesítő hivatalok az illetékes közigazgatási hatóságok által anyakönyvi kivonatok kiállítása tárgyában hozzájuk intézett megkereséseknek vagy nem pontosan, vagy nem a kellő időben felelnek meg, a fentebbi napon és ügyszám alatt az összes egyházmegyei főhatóságokhoz kibocsátott köriratában elrendelte, hogy a joghatóságuk alá tartozó anyakönyvvezető lelkesítőket oda utasítsák, hogy valahányszor a közigazgatási hatóságok részéről hivatalos ügyiratok felszerelése céljából szükségelt anyakönyvi kivonatok bekívántanak, ezeknek kiszolgáltatásait az esetleg kitűzött határidő megszorobtatás és legpontosabb betartása mellett eszközöljék, ugyanazok esetében a rendelkezésre levő anyakönyveket minden alkalommal tüzetesen és alaposan átvizs-

gálják, nehogy a csak felületes áttekintés miatt a kérdéses czél veszélyeztessék. Midőn a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter urnak ehbeli intézkedéséről a törvényhatóságot tudomás végett értesítem, egyszersmind a nevezett miniszter ur felkérésére a magam részéről ezen kérdésben jövőre való szigorú alkalmazkodás czéljából a következőket rendelem el és felhívom a törvényhatóságot, hogy az alábbi rendelkezések pontos betartására a járási főszolgabírókat is szigorúan utasítsa. 1. Az anyakönyvvezető lelkészek sok helyütt, de különösen nagyobb városokban tetemes irodai teendőikkel lévén elfoglalva, nehogy a lelkészi hivatalok a közigazgatási hatóságoknak sokszor sürgősnek jelzett és a kívánt válasza záros határidőt is kitéző megkereséseivel ok nélkül túlterheltesse: a megkeresésekben a záros határidő csak azon esetekben tüzessék ki, ha azt vagy a dolog valóban sürgős természetű, vagy pedig az illető ügyben a hivatal érdeke teszi szükségessé. 2. A végből, hogy nyomozások eseteiben a közigazgatási hatóságok által kívánt hiányzó adatok felkeresése megkönnyítessék és gyorsabban eszközöltessék: az anyakönyvi kivonatokat bekívánt közigazgatási hatóságok az anyakönyvvezető lelkészeknek az összes rendelkezésükre álló adatokat megküldeni illetve közölni tartoznak. 3. Minthogy pedig a hatóságok és lelkészi hivatalok közti érintkezésben az együttes működés sikerének és illetve a siker biztosításának a kölcsönös tisztelet a legfőbb biztosítéka: hárar elismeréssel kell kijelentnem, hogy e tekintetben konkrét panasz tudomásomra nem jutott, mindamellett abbéli várakozásomnak adok kifejezést, hogy hatóságok részéről gond fog fordítani arra, hogy az anyakönyvvezető lelkészekhez intézendő megkeresések mindenkör oly hangon történjenek, mely a lelkészek hivatali állásának megfelel.

### Az erdélyi róm. kath. püspöki egyházmegyei „Egyházi és iskolai közjárulék” és „Egyházi és iskolai közalap” Alapszabályok.

1. §. Hogy róm. kath. egyházunk erdélyrészi híveinek hitbéli és közmivelőzési érdeke hathatósabban is előbbre vitessék, az erre szolgáló intézményei jobban megerősödjének és tovább fejlődjenek: a Status-gyűlés a közterhek viselésének egyetemleges köteleességét kimondva, elhatározza — az „Egyházi és iskolai közjárulék” behozatalát, valamint az ebből befolyó évi jövedelemből az „Egyházi és iskolai közalap” megalkotását. Ezen alap tulajdonosa a róm. kath. Status.

2. §. A közalap alapítási tőkéjét teszi:

a) az első évben befolyt járulékok összege és az ez idő alatt az alap javára tett végrendeleti hagyományok és más kegyes adományok.

b) a további években az alap évi jövedelmének évről évre tőkésítendő 20%-a;

c) az évi zárszámadás után mutatkozó pénztári felesleg.

3. §. Az egyházi és iskolai közjárulékot hordozni köteles minden önálló róm. kath. hívó, a ki az erdélyi püspöki egyházmegyéhez tartozik.

4. §. A fizetési kötelezés alól kivéttetik:

a) az egészen vagyontalan és keresetre képtelen, köz- vagy magán adakozásból élő;

b) a gyámi hatalom alatt álló kiskorú is, de csak azon esetben, ha vagyonának évi jövedelme fentartási és nevelési költségein felül felesleget nem mutat;

c) azon egyházközség tagja, a ki a pap, tanító és kántor javadalmához — a fennálló ősi rendszer alapján — évi szolgálattal, kepevel járul, mindaddig, míg ezen tartozás egyéni teher marad.

e) §. A közjárulék készpénzben fizetendő, és pedig kinek-kinek vagyonához mérve, oly módon, hogy az arra köteles, az alább (7. §.) kitüntetett osztályozásban legalább egy ezerredrészt, fizeti annak az összegnek, melyet önkéntes bevallása szerinti évenként háztartására, — illetőleg önfentartására, rendes körülmények között, fordítani szokott.

6. §. Mindenkinek joga van az évi járulékot egyszer s mindenkorra akép-n megváltani, hogy annak huszszorosát a közalapba készpénzben befizeti. Ilyen esetben az alap csak ezen megváltási összeg évi kamatját fordíthatja kiadásainak fedezésére.

7. §. A beváltási eljárás, beszédés és pénztár-kezelés módját külön szabályzat állapítja meg, a mely részleteiben, az egyetvárség

lehető megóvása mellett, a vidéki, vagy a helyi viszonyokhoz alkalmazandó.

Általánosan kötelező azonban a bevallásoknál a következő:

a) az évi járulék megállapítása, osztályba sorozás által, öt évenként történik. Van pedig 12 osztály, melyek valamelyikébe az illető saját bevallásához képest beiratkozik — név szerint — az I. osztályba az, a kinek évi járuléka

II. osztályba	— frt 10—20 kr.
III.	— frt 20—50 kr
IV.	— frt 40—50 kr
az V.	— frt 50—70 kr
VI.	— 70 kr. — 1 frt
VII.	2 frt — kr.
VIII.	4 frt — kr.
IX.	6 frt — kr.
X.	8 frt — kr.
XI.	10 frt — kr.
XII.	12 frt — kr.

A magasabb ajánlattétel, az egyeseknek hitbéli buzgóságára bizatik.

b) Közöséges szabály továbbá, hogy a kellő módon és végleg helyesbített évi tartozás teljesítésére köztörvényi kötelezés áll fenn; a minél fogva az azt hanyagul teljesítő, vagy konokul megtagadó és ellenszegülő ellenében, az állam közigazgatási segélye is felhasználható, ugyanazon módon, a mint eddig is az egyházi szolgálattársánál történt.

8. §. Az egyházi és iskolai közjárulék” és „Egyházi és iskolai közalap” igazgatása, illetőleg kezelése az erdélyi róm. kath. Status Igazgató-tanácsot illeti, melynek tisztséghez tartozik, különösen.

a) az évi előleges költségvetés elkészítése;

b) a zárszámadások feltitvizsgálata;

c) a javadalmazások és segélyezéseknek a Statusgyűlés által jóváhagyott költségvetés alapján kiutalása;

d) a közjárandósági alap megőrzése és védelméről — valamint a fennebb (2. §.) kijelölt, vagy az idők és körülményeknek megfelelő más megengedett módokon való gyarapításáról gondoskodni.

9. §. A javadalmazás és segélyezés a Status-gyűlés joga, melyet Igazgatótanácsának javaslata alapján évi közgyűlési alkalmával gyakorol.

10. §. A közjárulék és közalap ezúja első sorban a hitbéli szeretet és közösségen alapuló köteleességek egyetemlegességének a közösség törvénye szerint való igazságos és méltányos elosztása és kiegyenlítése lévén, a befolyt jövedelem fordítandó és fordítandó:

a) egyházak szervezésére olyan községekben, a hol erre róm. kath. hitet valló hírek elegendő számmal vannak, és saját erejükből arra nem képesek.

b) rendes évi javadalmazására vagy segélyezésére minden olyan egyháznak a mely saját erejéből templomát, papját, kántorát, iskoláját vagy óvóját és tanítóját fenntartani nem tudja, vagy

c) a hol a vallás és elemi-iskolai alapokból már eddig is nyújtott javadalmazások pótlására más segélyforrás nem kapható; ügyszintén végre

d) a tanulmányi alapból fenntartott gymnasiumok tanárai fizetésének olyan mértékben való kipótlására, hogy az évi fizetés az állami középiskoláknál rendszeresítettel egyenlősítve legyen.

11. §. A közjárulék kirovasa az 1892-dik évvel kezdődik.

12. §. A Status-gyűlés megbizza az Igazgató-tanácsot, hogy az életbeléptetésre szükséges munkálatokat idejekorán tegye meg.

(Folytatása következik)

## Vegyes közlemények.

**A Stanley-expedíció és a himlőoltás.** Lord Herschell felszólította Stanleyt és orvosát, Dr. Parke-t, hogy az angol himlőoltási bizottság előtt adják elő, hogy afrikai vándorlásuk alkalmával miket tapasztaltak a himlőoltásnak a himlőmorbiditásra és mortalitásra való befolyását illetőleg. Dr. Parke előadta, hogy ő a karaván 40 benszültt teherhordóját beoltotta. A mikor később heves himlő-járvány tört ki, közülök 38 egészséges maradt, kettő pedig,

a kinknél gyenge pustulák fejlődtek a beoltás után, gyenge variolát kapott és minden torzulás nélkül meggyógyult. A be nem oltott benszülött lakosság „ugy hullott, mint a légy.” (K. B.)

**A tüdőfű virágának szinehagyása.** A „Bot. Centralbl.”-ban olvassuk Müller Hermann érdekes vizsgálatát, mely alatt azt vette észre, hogy az Antophora pilipes F. nevű méh többnyire csak a kissé kékbé jászó virágot keresi fel s csak elvétve fordul a kék virághoz. A tüdőfű kék virágaiban t. i. már nincsen a méhek számára eledel, mert a termékenyítés már megtörtént. Müller ezáltal bebizonyította azt, hogy a tüdőfű (pulmonaria officinalis) idősebb virágainak kék színe kettős értékű: emeli a virágcsoport feltűnőseget, másrészt utasítja a rovar, hogy melyik virágot látogassa meg. (K. B.)

**A körte kövessége.** A körte husát kövesnek akkor mondják, ha benne kisebb-nagyobb kőkeménységű szemcsék vannak. Az ily körték levéből és eddességikből sokat vesztenek. A szemcsék úgy jönnek létre, hogy a gyümölcsben a sejtek falai túlságosan megvastagodnak. Azt az anyagot, mely a falak megvastagodásában részt vesz, glycodrupsone-nak nevezeték. A körte eme kóros állapota, úgy látszik, a talaj sovány és száraz voltaival oki összefüggésben áll. (K. B.)

**A fuchsin vegyi kimutatása.** Törvényeink szigorúan tiltják nem annyira egészségi mint kereskedelmi szempontból a borok festését fuchsinnal. — Körülbelül 100 kemtr. bort ammoniak segélyével ali vegyhatásúvá tesszük s azután átherrel rázzuk. Az áther kiválik és azt lassunként elpárologtatjuk olyan csészében, melyben néhány fehér selyemszál van. Fuchsin s más ilyen festőanyag jelenlétében a selyemszálak, kivált ha fel csöpp eczetsavat öntünk hozzá, vörös, rózsá, szederjes stb. színt kapnak. — Másik még egyszerűbb mód: 10–15 köbcm. borhoz adunk ugyanannyi magnesia üstát, míg a bor ali vegyhatású lesz, mit a színváltozás rögtön elárul (vörheny-kékes szín). Ekkor anyl-alkohol adunk és felrázás után letlepedni hagyjuk. Ha a fuchszinnak nyoma is van a borban, a felületen meggyíllendő anyl-alkohol színezett lesz. (K. B.)

**Gazdáinknak megszivelésül.** A jól rendezett gazdaságnak alapja a számarányos marhatartás s ezért igen fontos takarmány-növények kultiválása. A gabnanövények vetése rendszeren tisztán történik, míg a takarmány-növényeké inkább keverve. Ott hol az Alpecurus pratensis (mezei ecset-pázsit) vörhenyes virágfüzerei vadon jönnek elő, jó rétre számíthatunk. Általános szabály, hogy valamely réten vagy kaszállón mindig olyan takarmány-növényeket termeljünk, melyek az illető talajon önkényt is előfordulnak. Azonban hallgatni kell a tudomány intésére és a gyakorlati gazdák tanácsára is. Hein József közleménye szerint, rendes és jó talajra vethetők: Alpecurus pratensis (a legbecesebb takarmányfű), Pontivalis és nemoralis, Agrostis stolonifera etc. Barna talajra: Agrostis vulgaris, Lolium perenne és italicum, Poa angusti folia etc. Homokos talajra: Festuca avina és rubra, Aira caesens, Autorantum odoratum etc. (K. B.)

**Mű-köszén.** Svédországban tudvalevőleg csupán Höganäsban fekvő „Schonenber” (Malmö közelében) léteznek köszéntelepek, melyek terjedelme korántsem felel meg az ország szükségletének, a miért is Angliából tetemes mennyiségben szállítanak köszént az Észak felé. Mi természetesebb tehát, mint hogy a köszént pótolható anyag felfedezése képezi jelenleg a nevezett országra nézve a legégetőbb kérdés tárgyát. — Azonban más államokban is osztatlan örömmel fogadnák a drága köszén olcsóbbítását eszközölő konkurenst, különösen pedig most, a midőn az árfeleségizások és a sztrajk fenyegető kísérteteinek meg-megjelenése van napirenden és almatlanná teszik nem egy — sok köszéntet fogyasztó — gyáros éjszakaiát. Ha a „Smoland Allehand”-ból jövő hírek valóknak bizonyulnak, akkor úgy látszik sikerült, eme fontos tüzelőanyagok pótlására nézve az első lépés. — A tőzeg használatos tüzelési czelokra az által lesz drága, hogy épen tavaszkor, a midőn a munka igen drága, kell a telepekből kivenni, hogy nyáron át szárítsassák: hátránya még az is, hogy nem a szabadban, hanem kizárólagosan fedél alatt kell száradni, hogy nagy térfogata a továbbítást hosszú útra ügyzselővén lehetetlenné teszi: és hogy a tőzegszedés lehetősége az időjárástól függ, mert egy esős nyár ezt esetleg teljesen kérdésessé teheti. Még az is számba vehető körülmény, hogy a köszénkályhák, tőzeg égetésére nem alkalmasak. — Hogy azonban a található nagymennyiségű tőzeg hasznavehetővé tessenek, szükséges, hogy neki oly alakot adjunk a mely által a felsorolt hátrányok-nak eleje vétetett. — Ezen problema az, melynek megoldásáival

nagyon sokat vesződött a „Sahlström”-féle gyártelep dispoense, Ekeland H. hadnagy, Jönköpingen. Sok és költséges experimentálások után Ekeland ur oly mű-köszéntet állított elő tőzegeből, a melynek terjedelme nem nagyobb a közönséges köszénél s teljesen megfelelő égési értéke mellett, jóval olcsóbb ennél. — Az Ekeland által használt készü-lék lehetővé teszi, hogy a tőzeg bár mily nedves állapotban is átdolgozható, minélfogya annak kitörése és feldolgozása bármely évszakban keresztül vihető. — A processus maga abból áll, hogy a tőzeg megszáritatik (a gázok egy részének feloldozása mellett, mely alkalommal főképen hydrogen szerepel) megszenesítetik, és a szenesedett anyag alkalmas formákba sajtoltatik. — A gázok egy részét kátránnyá sűrítődve, a mű-szenet egy vízhatlan réteggel vonja át. — A levegőszáraz tőzeg a nyers anyag  $\frac{1}{5}$  térfogatát tölti be; a mű-szén pedig  $\frac{1}{3}$ -át a légszáraz tőzegnek, lehet azonban egész  $\frac{1}{4}$  rész térfogatra összesajtolni, mely esetben a nyers tőzeg térfogatának  $\frac{1}{30}$  részét foglalná el a műszén. — Égési értékére nézve a közönséges köszénnel megegyezvén, az új termék a kályhák változatlanul hagyása mellett használható. A vasiparra nézve ezen új szén a köszén felett áll, mert a faszénhez igen hasonlít. Ekeland számítása szerint ezen új anyag ára a Svédországi köszén-ár  $\frac{2}{3}$ -át tenné ki. Egy nem remélt vagyon forrás fog megnyílni a leírt találmány használhatósága esetén — ha t. i. a számítások is megfelelnek a valóságnak. Az eljárás minden államban szabadalmazva lett és állítóg Oroszország részére már el is adatott meglehetősen nagy összegért. (K. B.)

**A „Theatrophon.”** A telephonia legújabb vívmányának nevezhető azon „Theatrophon”, mellyel jelenleg Berlinben az Uránia című astronomiai-fizikai kiállításban experimentálnak. — A berendezés meglehetősen költségesnek nevezhető, miután négy kiváló erős rézsodrony vezetettik, az általános telephon hálózattól legalább 2 méter közzel, az Urániától a 3 kilométer távolsága fekvő operaházig. — A sodrony vezeték két szalagba végződik, mely utóbbiakkal egy-részt az operaház sugószekrénye mellett jobbról és balról felállított két Adler-féle Mikrophon, másrészt pedig az Urániában elhelyezett 12 kettős telephon áll kapcsolatban: és pedig az egyik vezeték képező sodronyok a baloldali Mikrofontól a 12 baloldali telephon-hoz és ismét vissza vezetnek, míg a jobb oldali mikrophon a másik szalag által megfelelő módon a jobboldali telephonokkal van összeköttetésben. — A halló készüléket egy-egy jobb és baloldali telephon képezi, melyek alatt ülések vannak elhelyezve a hallgatók számára. A ki a tetszés szerint beállítható telephonikus hangtöröket füléhez illeszti, nemesak a zenét hallja, hanem képzetben az énekes minden mozdulatát is figyelemmel kísérheti és megkülönböztetheti, tehát tudja, hogy az a zsinpad bal vagy jobb oldalán áll, vagy a mikor helyet változtat stb. — A zenekar kevésbé jó számításba, mert ez a zsinpad alatti mélyedésben lévén, a mikro-phonokra egyenes hatással nem bír. A tiübeszélő ilyenmő alkalmazása nem egészen új már. A különböző villamos kiállításokon (például Bécsben) a körülírt eljárás jó sikerrel lett már bemutatva: Párisban pedig egy nagyobb szabásu telephon állítottat fel az utolsó világiállítás alkalmával kjszéközölt engedély alapján Marinovits és Szarvady Géza magyar származásu egyének részére. Ezelőtt már 10 évvel Zürichben is tettek ez ügyre vonatkozó kísérleteket. — A berlini telephon a németbirodalmi postakezeloiség költségén állítottat fel és állítóg az eddig ismertett telepeket minden irányban felülmulja. Azonban még mindig legalább is kérdéses dolog marad, vajjon a „theatrophon” valaha fog-e gyakorlati értékkel birni. (K. B.)

**Köszönet és elismerő-nyilatkozat.** Alólirottak kedves kötelességet teljesítettük, midőn Nagy-Márton mezőváros nevében T. Hilzer Péter cs. és kir. harangöntő úrnak Bécsu helyben, az általa készített négy harang pontos időben való szállításáért — melyek mindegyike valódi mestermű — legmélyebb köszönetünket nyilvánítottuk. — Feleslegesnek tartjuk, hogy ezen mindenki által a legnagyobb mértékben s melegen ajánlott czéget mi is külön dicsérjük, csak egyszerűen a tények felemlítésére szorítokozván, megjegyezzük, hogy a fönnebbjelzett négy harangul — 2800 kiló súlyban — a viszonylag rövid szállítási időhatár pontosan megtartottat, továbbá, hogy a harangok hangja szigorúan és pontosan megfelel a megrendelt s megvizsgált zenészetileg tiszta DMoll összhangnak (accord); a harangzúgás a képzelhető leggyönyörűbb és végre úgy a harangok alakja, valamint azok díszítése kitünő és stilszerű. Kelt Nagy-Mártonban (Magyarország), 1890. június hó 18. Tisztelettel: Kerschbaum E. k. jegyző. Leitgeb József, m. k. bíró.

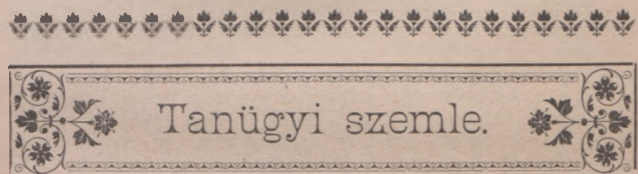


### Sz. Imre herceg

István király a kormányzás súlyos gondjai között nagy örömet érte. Isten 1007-ben egy fiúval ajándékozta meg őt, kit Henrik névre kereszteltetett meg. E nevet a magyarok utóbb Imre névre magyarosították. Imre jeles tulajdonokban bővelkedő gyermek volt. Nevelője és mestere sz. Gellért, a későbbi csanádi püspök volt, aki a gyermeket a keresztény tudományokban kiváló gondnal nevelte. Imre, mint a krónika mondja, valódi szent életet élt. Kevés álommal megelégedve, minden éjjel, mikor már mindenki ágyba szállott, s előtte, mint királyi sarjadjékhoz illik, két gyertya égett, Istennek zsoltárokat énekelve virrasztott s mindegyik zsoltár végével Istentől töredelmes szívvel bocsánatot kért.

Történt egy éjjel, hogy egy szolga kíséretében, Veszprémbe a sz. György vertanu tiszteletről épült templomba ment titkon imádkozni. Epen arról elmélkedett, vajjon mit ajánlhatna fel Istenének, a mi az előtt a legkedvesebb lenne, midőn hirtelen roppant fényű viláosság tündöklötte körül az egyház épületét, és mennyei szózat lőn hallhatóvá, „Dicsó dolog a szűzség, lelki és testi szűzséget kívánok tőled, ezt ajánld, e szándékodban maradj meg.“ Imre megfogadta Isten parancsát s letette a szűzség fogadalmát, melyet megtartott akkor is, midőn atyja sürgetésének engedve, Crescimírnek, Horvát ország királyának leányát, nőül vette.

A szentéletű királyi herceget Isten kara ifjuságában szólította magához. 1033-ban meghalt. Hált tetemeit, királyi pompával, Székesfehérváron temették el. Sírját sok ideig díszíté amaz emlékszóbor, melyet Domokos prépost állíttatott fel e latin felirással: Itt nyugszik Imre, boldog emlékü István király szent fia.



Rovatvezető: Gyurky Ödön.

### Az első.

**A**z országos kath. tanítógyűlésnek eszméje mindinkább nagyobb és nagyobb hullámokat vet az ország minden részében s mindjobban kezdi foglalkoztatni a kath. tanítók figyelmét, a kath. tanítók érdeklődését. Mint őszinte örömmel értesülünk, több kath. tanítóegylet közelebb megtartott őszi gyűlésen már is foglalkozott ezzel a fontos ügyvel s egyhangú lelkesedéssel, a legnagyobb örömmel csatlakozott az országos kath. tanító gyűlés tervéhez s ennek a nagyfontosságú eszmének a kiviteléhez.

Üdvözlét nekik, az elsők között is legelsőeknek!

Üdvözlét, a kath. tanítgy nevében, melynek érdekeiért, mielőbbi felvirágzásáért, bajainak és hiányainak orvoslása czéljából indult meg ez a mozgalom, kezdődött meg a verejtékes munka, tüzetett ki a zászló, hogy a kik velünk tudnak együtt érezni, velünk tudnak lelkesülni, azok köréje csoportosuljanak s egymással egyesítve s ebben az egyesülésben erőt és bátorságot nyerve, diadalról diadalra, győzelemről győzelemre vezetessük azt. A kezdet tehát meg van, a jég megtörtött, a lava megindult. Erős a hitünk, szilárd a meggyőződésünk, hogy a többiek is csakhamar követni fogják a példát s nemcsak szavuk súlyával, hanem munkára kész karjaikkal is befogunk állani a küzdő gárda harcászai közé.

Nagy és fontos okok, a kath. tanítgynek életbevágó kérdései teszik ezt szükségessé, kényszerítik erre a nagy munkára a kath. tanítókat. Ha ismétlésekbe is esünk, ha unalmasakká is válunk ezáltal, nem szűnünk meg hangoztatni soha, hogy kath. tanítgyünk életében eljutottunk oda, a hol a forduló pontra a legnagyobb szükségünk van már benne vagyunk az utolsó órában, mikor meg tehetünk valamit, mikor még megmenthetjük a mi a legbecesebb, a mi a legdrágább, mikor még védekezhetünk a rohanó ár ellen, mely elpusztítással és elnyeléssel fenyeget. Ha ezt az időt is elmulasztjuk, ha ezt az alkalmat is elszalasztjuk, ha akár gyáva-ságból, akár henyéségből a munkához hozzá nem látunk, akkor úgy lehet a későbbi jövőben már hasztalan fáradság, hiába való

munka lesz minden. Nekünk kell tehát férfiasan hozzáfogni a munkához, elkészülni a küzdelemre, harcolni a jogért, harcolni a mi igazunkért bátran, telve lelkesedéssel, nemes ügybuzgósággal, odaadó szeretettel a kath. szellemű nevelésügy nagy és magasztos érdekei iránt.

És ebben a szent küzdelemben részt kell vennie minden kath. tanítónak. Nemcsak annak a 200-nak, kik az augusztus 21-iki értekezleten jelen voltak (mert bizony ennél is többen jöttek össze a kath. kör termeiben, akár mint kételkedjék is benne a „Népiszkolai Tanítgy“) nemcsak ezek küldőinek, kiknek nevében ők az országos kath. tanító gyűlés szükségességét kimondották, hanem kivétel nélkül minden kath. tanítónak, ki el van telve ezzel a meggyőződéssel, lelkesedik ennek szebb és boldogabb jövője iránt, s forrón ohajtja a kath. nevelésügy fejlődését és haladását, s mennél szélesebb körű térfoglalását, mennél dicsőbb és fényesebb diadalát. Az orsz. tanító gyűlés ma már az összes kath. tanítók ügye, az összes kath. tanítók érdeke. Hiszen, mint elmondottuk, kath. tanítgyünk hiányainak orvoslást igénylő bajainak segítségé, jövőendő nagyságának, örvendetes haladásának, mostani körülményeink között, legelső és majdan egyedüli eszköze az országos kath. tanító gyűlés, melynek érdekében közremunkálni, melynek létrejöveteleért tenni, fáradni tehát minden kath. tanítónak legszentebb kötelessége, ha a díszes kath. tanítói névhez hű akar maradni s azt becsülettel kívánja megtartani.

Kötelességük tehát azoknak is, kik akár személyes tekintetből, akár kicsinyes mellék indokokból, akár a mozgalom vezetői iránt táplált ellenszenvükből kifolyólag bizalmatlansággal látszanak viseltetni az egész mozgalom iránt s vele szemben a hallgatás néma, de máris sokat sejtető köpönyébe burkolóznak. A miut a mozgalom vezetőit nem vezette semmi mellékte-kintet, semmi személyes hiúság, vagy akármi más kicsinyes indító ok, hiszen ők mindezek fölött állanak, úgy nem szabad a kath. tanítóknak, vagy az ezek közt vezérszerepre hivatott közegeknek sem ilyes okok miatt feláldozni magát az ügyet, mely mindnyájunknak ügye, hátráltatni az eszmét, mely mindnyájunk győzelmének a kezdete. Az ilyen eljárás elárulása lenne, magának a szent ügy érdekeinek, bűn lenne a kath. nevelésügy jövője ellen, leüleztetése a nevelésügy álarca alatt folytatott magánérdekek és önző ezélok hajhászatalának.

Mi nem hisszük és nem is hihetjük tehát, hogy a kath. tanítók sorában valaki ilyes találokozzék. Inkább örömmel eltelve, már a tanítói egyletekben is megindult lelkesedés felett, szívünk egész mélyegével üdvözlöljük a „legelsőket“ kik az országos kath. tanítói gyűlés eszméjéhez hozzájárultak és lélekben üdvözlöljük azokat is, kik utánnuk következni fognak.

Előre, munkára föl!

### Tanítgy az északi csehek kath. nagygyűlésén.

**A**kath. elvek és nézetek igazságát semmi sem bizonyítja talán oly elementáris erővel, oly nagyszerű argumentumokkal, mint az a tény, melyet elvitatni nem lehet, hogy a mint a hitegység gyűrűje minden katolikust egybe fűz, úgy az ezzel összekötöttesben levő kérdésekben is bímulatlan egyformaságot tapasztalunk mindenfelé. A mierre csak katolikusok vannak a világon, ugyanazokért az eszmékért, ugyanazokért az elvekért látjuk harcolni, látjuk küzdeni őket mindenütt.

Csak mult számunkban emlékeztünk meg a németországi katolikusok ez idei nagygyűléséről, hol a katolikus nevelés érdekében, az egész nevelés katolikusává való tétele mellett foglaltak állást. Ugyanezt jegyezhetjük fel az északi csehek legutóbb megtartott kath. gyűléséről is, mely nem volt oly nagy arányú, nem volt oly nagy jelentőségű, de hévben és lelkesedésben, méltó párja lett az előbbinek. Itt dr. Schöbel, Leitmeritz püspöke emelt szót a kath. tanítgy érdekében, tiltakozva az osztrák liberális tanítóknak ismeretes fellépése ellen, melylyel Ausztria egyházfejedelemeinek a kath. iskolák érdekében kibocsátott nagyhatalmú főpásztori körlevelét támadták meg, kimutatva egytálat azt is, hogy keresztény nevelés csakis felekezeti iskolában lehetséges, hogy kath. nevelést csakis a kath. iskola adhatja meg.

Egy másik jelentőségesebb momentuma pedig ennek a gyű-

lésnek az a beszéd volt, melyet Mittelbach a prágai „Ferdinanda“ nevet viselő kath. ifjúsági szövetkezet ez időszertint szeniora mondott a kath. tanuló egyesületét igazai ideáljáról, azok nagyfontosságú céljairól s ezeknek a céloknak megvalósítási módjairól. Nagyfontosságú ezen beszéd különösen mireánk nézve, hol a kath. ifjúsági egyletet meg csak vajdítás állapotában vannak, hol ez az egyleti élet még csak tengődik és sem valódi céljáról, sem ezeknek a céloknak igazi eszközeiről határozott és alapos tudással nem rendelkezünk. Megérdemelné ez a beszéd, hogy elolvassák mindazok, kik nálunk ezeknek a kath. tanuló egyleteknek a vezető és intéző férfai. Alapos okulást meríthetnének belőle. Ha terünk megengedi, bővebben is visszatérünk rá.

### A megújult háború.

**N** vakig benne vagyunk ismét a görög háborúban. Mintha a vakációt csak átáldtuk volna, kezdjük az új tanévet ott, hol az elmúltat végeztük. Görög nyelv itt, görög nyelv ott, görög nyelv mindenütt, kezdve a lepedős újságoktól egész a két krajczirosig. Hivatalos dühöngések, hírlapírói sóhajtasok, ellenzéki kedélyességek, ama bizonyos attkai só nélkül, ime ez a helyzet. Még csak Fenyvessy hallgat állhatatosan! Pedig rája igazán kíváncsiak volnánk. Hiszen vele meg történhetik az is, hogy míg ellenzéki képviselő korában a görög nyelvi törvény főtárgyatja volt, most, mióta a nyári meleg mameluk-pillangóvá változtatta át, egyszerre csak ellene foglal állást.

Megszóltat azonban helyette is az öreg ágyu Schwarz Gyula dr. a törvény javaslat volt előadója, a „Nemzet“-nek nevezett félhivatalos papiroson. Egy nagyot dörgött, de szerencsére nem történt, senkiben semmi veszedelem, ha csak magában a görög törvényben nem. Mert hát röstölli nagyon, hogy így ítött ki az eredmény, s a tanuló ifjúságnak csak alig 30% a nem iratkozott be a görög nyelvre. Sőt nem csak röstölli, hanem haragszik is érte. A ki pedig haragszik, annak tudvalévőleg nincs igaza, azért aztán mond is sok olyan dolgot a miben egy csipetnyi igazság sincs, de a mi nem is méltó a Schwarz Gyula hírnevéhez.

Keresve ugyanis az okokat, melyek ezt a rá nézve szomorú eredményt előidézték, azt a törvény kijátszásában, az igazgatók és tanárok pressiójában találja fel. „Megbukik a latinból is, a ki nem tanul görögül, majd megnant benneteket a tanár úr csak ne iratkozzatok be a görögre“. Ezt mondotta szóról szóra, Schwarz úr szerint, Magyarország 90 gimnáziumi igazgatója és ugyanannyi osztályfőnöke a beiratásra siető nebulóknak. És ez a pedagógiai demagogia, mint nagyon mulatságosan elnevezi — volt aztán oka annak, hogy az ifjúság legnagyobb része ellene szavazott a Schwarz úr alkotásának. No hát ez az állítás, kivéve talán néhány esetet, épen nem felel meg a valóságnak. Mi legalább sokkal törvénytisztelőbbnek tartjuk a magyar tanári kart, mint hogy ilyet feltehetnének róla. Nagy szót mond ki, a ki ezt a vádat ki meri mondani, s egy egész testületet és pedig nagyfontosságú testületet — melynek kezében van a jövő nemzedék nevelése — egyenesen és nyíltan törvény tiprásról, törvény ellenes intencziókról vádol. De hát szerencsére ez még nem történt meg, ezt a szavakat csak nagyon kevés igazgató vagy osztályfőnök mondhatta el.

Hanem igen is elmondták mást, a szülőknek ép úgy mint a tanulóknak, ha felvilágosításért hozzájuk fordultak. Elmondták azt, a minek elmondására az emberbaráti indulat, hivatásuk nagy felelőségei, atyai gondoskodásuk és szeretetük kényszerítette, a mit elmondani szent kötelességük volt. Hogy t. i. aki görög nyelvet tanul, az előtt szabad a tér, nyílt a pályá, mehet a merre tetszik, míg aki nem tanul görögül, az le lesz szorítva nem egy utról, a megelhetésnek nem egy és pedig sokkal kecsgetőbb forrásától. Elmondták tehát azt, ami a törvényben benne van, amit a közoktatási kormány szép paragrafusokba szedett, s a melynek hallatára a gondolkodó apa végre azt felelte: köszönöm alásan, nem kérek belőle. Ha tehát nem tetszik az anti helleneknek ez az eredmény, ne okoljanak érte mást, ne vádolják különösen az összes tanári kart, hanem vádolják önmagukat s az ő nagy bölcsességre való törvényüket.

Van azonban ezenkívül az említett cikkben egy még nagyobb okosság is. Azt mondja ugyanis Schwarz Gyula dr., hogy ennek a törvénynek azt volt az intencziója, hogy ezental azoknak, kik a többi tantárgyakban is csak gyarló vagy közepes előmenetelt képesek felmutatni, ne kellessék görögül is tanulniok, hanem csak

a jó tanulók tanulják azt. A törvény meghozatala előtt ugyan ezt a nagy pedagógiai bölcsességet épen nem árukták el, de ha már ez volt a titkos intencziójuk, miért kötötték akkor a görög nyelv tanulását vagy nem tanulását bizonyos életpályákhoz? Hiszen az így nem egyéb mint nyílt kijelentése annak, hogy a ki jó tanul legyen pap, vagy tanár, a ki pedig nem jó tanuló aki nem tud semmit az menjen jogászna. No hiszen megköszönik ezt a kijelentést a magyar jogászok. Így még nem főzött le Bukovay Abszenciuzs egyetlen egy tandíj mentes filozoptert sem!

### A latin nyelv és az orvosok.

**H**ogy mennyire foglalkoztatja a középiskolák reformja a művelt elméket mindenütt, legjobban bizonyítja az az érdekes jelenség, hogy a kiváló férfiak, minden államban, mintegy kötelességüknek tekintik, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzanak s nézeteiket, meggyőződésüket egészen őszintén elmondják. Legutóbb Huxley tanár, a neves fiziológus nyilatkozott, szükséges-e az orvosi pályára készülőknek a klasszikus nyelvekkel foglalkozniok. S nyilatkozatának tartalmát érdekesnek tartjuk ezen a helyen is felemlíteni.

„Ha egy orvosi pályára készülő tanuló — ezek szavai — határozott tehetséget mutat a klasszikai tanulmányokhoz és elegendő idővel rendelkezik azoknak gyakorlására, a természettudományok buvárlata mellett, nincs ok arra, hogy ne tudhasson latinul vagy akár görögül is. Az ó-kor világában való jártassága orvosi tevékenységének nem árthat és a szellemi élvezet nem csekély forrásai fognak előtte megnyílni. De a fiatal emberek nagy részének a görög-latin tudományosság legkevésbé sincs nyéré és ezeknél aztán képtelenség, hogy azok, kik természettudományi pályára készülnek, több éven át minden napjokat és estéjüket a latin nyelv tanulmányozásának szenteljék. Ez a nyelv azért mégsem megy át vérökbe, pedig létezik számos ok. Tárgy, melyek igazán felkeltik érdeklődésüket és ezenfelül még arra szolgálunk, hogy jövőnk kötelességeikre előkészítsék őket. Az orvosi tudomány igen szigorú követelésekkel lép fel a tanulókkal szemben és hosszab időre lehetetlen lesz rájuk nézve, hogy azzal sikerrel foglalkozzanak, ha előzetesen nem részestültek alapos természettudományi kiképzésben. Ebből pedig, az a világos tanulság, hogy azoknak, kik jobban vonzódnak a természettudományokhoz, engedjék meg, hogy idejük legnagyobb részét kedvelt tanulmányaikra fordítsák. Ebből azonban még nem következik az, hogy a fiatal emberek humanisztikai kiképzését elhanyagolják. Ellenkezőleg felette fontos, hogy az orvosi kar valamennyi tagja alapos képzettséggel bírjon. De a cél elérhető, ha a természettudományi kutatást és az anyanyelvnek és irodalmának tanulmányozásával kötik össze.“

### Vallásos és hazafias oktatás.

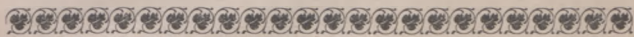
**I**smételen volt már alkalmunk megemlékezni azokról az emelkedett szellemű beszédekről, melyeket Besztercebánya püspöke, Bende Imre mondani szokott egyházmegyéje tanítóóságának, a kath. szellemű nevelés alapelveiről, és magasztos céljairól. Legutóbb ismét egyikét tartotta ezen beszédek legszebbikének, kath. tanítóinak közgyűlésén, fejtegetve azt a két fontos feladatot, azt a két missiót, melyet a kath. tanítóknak megvalósítaniuk szükséges, melynek érdekében kell kifejtetni összes munkásságukat és legjobb tehetségeiket: a vallásos és hazafias nevelést.

„A keresztény élet, mely erős hitben, — mondja ebben a főpásztori enuncziációban — gazdag érényekben, ez az első tulajdonság, melylyel a nevelőnek ékeskednie kell. Érény legyen az ő élete, a határozott, tökéletes, a példányos érény, oly erkölcsösség, mely isteni félelmen, és az evangélium parancsainak engedelmes követésén alapszik. A keresztény nevelőnek nem elég, hivatásának magasztosságával meg nem egyez a pusztá ember érény, neki hitre van szüksége, őszinte hitre, gyakorlati vallásosságra, élő érzelmre azon hitben, melyre a gyermeket oktatni s melyben azokat vezetnie kell.“

Vannak a tanító hivatásnak ezenkívül még egyéb nagyon figyelemre méltó tulajdonságai, de van különösen a kereszténység

szelleme által áthatott nevelésnek és ebből folyólag a keresztény nevelésnek egy oly kellekes tulajdonsága, melyet kellő méltányulás nélkül hagyni nem lehet. Ertem itt az iskola nemzeti szellemét, a tanító hazafias lelkületét . . . Oh! a hazaszeretet a keresztény nevelésben elengedhetetlen kötelem. Egy Isten által megszentelt szeretet az! az evangélium tanai, az isteni Üdvözítő példája rója ezt reink. Soha se feledjük el, hogy a haza az Istené, hogy Jézus Krisztus könnyeivel szentelte meg azt, vérével váltotta meg. Nagy lélek, Istennek kiválasztott férfia a hazafias tanító. Lelkem meghatottságával kész vagyok előtte meghajolni!<sup>14</sup>

Szép szavak, magasztos főpásztori intelem, vajha minden tanító megszívlelné azt!



Rovatvezető: Dr. Kontúr Béla.

## A hörsög.

Kozmák Venczeltől. \*)

**B**izonnyal mindannyian ismeritek a hörsögöt. Gonosz és gögös várur a hörsög, tanyáját szép, virágos mezőkön üti fel, ott, hol a talaj nem túlságos kemény, de nem is omlekony a homoktól, hanem szilárd s a nedvesség nem járja.

Csudálatos teremtmény is a hörsög! Egyszer, — épen az aratás idejében, — a mezőn járkalva a dülő földek hosszában langudtam. — A nap már leszállt a szemhatár alá, végső sugarai lángpirosra festették az ég alját, messziről a hazatérő aratók dala hallatszott, köröskörül ama bizonyos illat áradozott, melyet már az öreg lzsák dicsőített, mondván:

„Ime az én fiam illata, mint a teljes mező illata, melyet az Úr megáldott! — Mózes I. k. 27—27.“

Az alkony hűvössége felüdítette a természetet, de fölüdítette a nap hevétől tikkadt elmémet is; élvezetesnek találtam az esti sétát és mendegéltem, mint egykor Göthe, midőn így énekelt:

„Ich ging einmal  
So für mich hin,  
Und nichts zu suchen,  
Das war mein Sinn.“

Fordításban körülbelül:

Egykor sétát  
Tettem magam,  
Mit sem keresve,  
Csak céltalan.

A mint így gondtalanul mendegélek lassan a mezgyén és gyönyörködöm az est szépségeiben, hirtelen megmordul mellettem valami: — körültekintek és ime látom, hogy egy öreg hörsög áll előttem, hátsó lábaira ágaskodva, bajusza felborzasztva, mint egy szelindek, szemei vérben forognak és fogai csattognak.

Elnevtem magam. — „Hóhó, te apró cseprűség, hát te akarnál megijeszteni? Hadd el, porontyom! Igen, ha erőd is annyira volna, mekkora benned a bátorság?!“ És ime e szavakra ráütöttem az én hörsögömre, — de azon vettem magam észre, hogy a kis dühöngő felugrik, elkapja a kabátom egyik szárnyát és karmával mérgesen a lábam felé kapkod.

De most valóban megszeppentem. — Kezdtém titni — püfölgetni, azonban mit sem használt, a hörsög nem tágitott.

Szerencsémre arra jött egy uradalmi béres, kezében ásóval. „Várjon csak, majd segíték“ szólott, „az a gaz-fujzat, ha egyszer

\*) K o z m á k V e n c z e l, brünn-egyházmegyei szentszéki tanácsos és bosonitzi peblános, pár év előtt «Kytice» czím alatt megjelent tanulságos és szelleműs rajzainak egyikét van szerencsénk bemutatni. Patez Kozmák az újabbkori cseh irodalom díze, ékessége s az irány, mit követ, új, a keresettség nélkül: elbeszéléseiben meg van az arány, meg van a művészi összeállítás, az egészséges humor s a vallásérkölcsi pointe. Minden lapra, mit ír, két jegy van nyomva, az égi s a nemzeti. Tárgyait az életből, a morva népek életéből meríti s ez okból értették meg mindjárt hívei és honfitársai, midőn meglelt korában először nyúlt tollhoz.

Dr. K. B.

beleharap valamibe, el nem bocsájtaná, míg az ember agyon nem vágja.“

Ezt mondva, a kapával ráütött az állat fejébüjára, és a hörsög holtan ugyan, de lógva figyegett kabátom.

„Ezek a hörsögek olyanok, mint a veszettek“ mondá a béres, „lássá már vége van és még sem tágit. — várjon az úr, majd levezem.“

A mint ezt elvégezte, vizsga pillantással körül nézett. „Aha! itt van a fészke, vessünk ügyet rája, sok élelem van-e benne?“ — és elkezdett ásni.

„Ne rombolja szét a hajlékát, lehet, hogy kölykei vannak ott“ mondám én.

„Oh nem, nincsenek. — hím volt, és különben is a hörsög csak egyedül lakik, társat nem szenved. Még a nőstény sem tűri soká fiút. — Tizennégy napos korában elkezd a fiatal hörsög kaparni és a mint ezt anyja észre veszi, azonnal kiteszi a kapart, hogy maga keresse mindennapi élelmét.“

„Honnan tudja mindezeket?“

„A tisztartó úrnak vannak olyan könyvei, melyek csupán állatokról szólnak. A minap épen erről beszélt nekünk és azt mondta, hogy a hörsögeket verjük agyon. — Ezek a gazok tömérdek kárt okoznak. Várjon csak az úr, mindjárt meglátja.“

A béres ásott, folyton mélyebb- és mélyebbre, úgy, hogy már körülbelül 1 méter mélységű gödröt ásott fel. — Ekkor táruult eléük két, felül bolt formára görbült, tojásdad alakú kamrácska. — Az egyik nagyobb, a másik kisebb volt. — A kisebb alja puha szalmával volt betérítve. — „Ebben aludni szokott a hörsög,“ magyarázta nekem tovább a béres — „és lássa az úr, ez az utacska itt az élestárhoz vezet.“

Elkezdett újból ásni és csakhamar megnyitotta a másik, nagyobb kamrát, mely szintűlgt volt mindenféle gabonával.

„Itt vagyunk! Nézze, mennyit összeharacosol egy ilyen állat, ez több egy régi mérőnél. Most gondolja meg, ha ezen a területen húsz hörsög volna, elhordtak volna 20 mérőnyi élelet — és azonkívül mennyi kárt okoznak! Ezért kell pusztítanunk őket.“

„Es ennyit megeszik a hörsög egy télen át? — kérdém csudálkozva.

„Ez nem volna elég, de szerencsére télen alszik“ — magyarázta tovább a béres. — „Mikor a zord idő és fagyok beállanak, fészkeben összekuporodik, és egész télen át mozdulatlanul fekszik élestára benyúlója előtt, — — — mint valami fűvény kincses ládája előtt. — No Istennek ajánlom, nyugodalmas jó éjszakát kívánok, sietnem kell már, ügyis soká időztem.“

„Jó éjt . . . köszönöm“ — mondám a béresnek. — „Mint a fűvény kincses ládája előtt.“ A béres eme szavai megragadták figyelmemet. — Soká gondolkoztam: — és beláttam, hogy tényleg vannak emberek, a kik hasonlók az írügy, gonosz és fűvény hörsöghöz. . . .

A piacztér legnagyobb házának földszintjén a kapu alatt egy kis sötét boltocska van. A piacról nincs bejárát, csak egy nagy boltajtó, mely ablakkal, ez pedig erős vastáblával van ellátva. — A bejárát a kapu alul szolgál, egy szűk, de vaslemezzel borított ajtó, mely azonban szintén zárva van. — A boltocska hosszú, de szűk, és noha szépen boltozott, mégis nyirkos. — Végeben egy kamra van, ennek volt valaha egy az udvarra nyíló ablaka, ez azonban be van rakva. — A kamra teljesen üres, csak egy kis kemence és egy nagy Wertheim-féle pénzszekrény van benne.

A bolthan, közvetlen a kamra ajtaja mellett van egy ócska ágy, rajta rongyos és piszkos ágynemű; a fekhely mellett régi ruhaszekrény, az ablak közelében rozoga asztal, ezen pedig tintatartó, naptár és egy halom szennyes papír: — a kapu felől szolgáló ajtó mellé két roskadozó szék van állítva; az ablak fölkeben csorba vizes korsó és két tányér. — A boltajtó ablaka mögött szinvezett bársonnyal borított magas kurszékben, — melyet tudja Isten melyik szibvásáron vettek, — öreg vízkóros férfiú ül, testűn, rongyos halálöntös, fején kopott, fekete házi sapka, lábain nehéz moecosz papucskok díszelenedtek.

A sürga, pöffedt arcból két nagy, zavaros szem tekint széjjel kíváncsian és kémlelve a piacra, figyelmesen követve az arra járókelőket, bírálgatva ezek öltözékét és lesve, hogy merre tartanak.

„Annak a Levendulának szép szerencséje van“ sóhaját írügyen, midőn látja az ennek boltja felé függesztett nagy táblát, és olvassa az aranybetűs feliratot: „Levendula J. kereskedő“: — az emberek csak úgy tódulnak be. „Ez aztán az tizlet! Ennek az embernek meg kell gazdagodni, — hogy én nem rendeztem be

magannak ilyet. . . . hanem itt ülök egész nap és henvélek, még a kényeremet sem keresem meg. . . Brr — milyen hideg van itt! Csodálatos, kinn úgy lütszik, meleg vagyon, az emberek folytonosan törtilgetik homlokukról az izzadságot, én pedig didegek. Ugyan mikor jön már az a vén boszorka, hogy kivezetne kissé az ajtó elé a napra. Borzasztó nyomorúság, ezeknek az embereknek nincs egy csöpp lelkiismeretük, csak fizesse őket az ember, hogy koldusbotra juttatják, de hogy ezt megszolgálják, azt nem teszik.

Az öreg göthös ember fuldokló köhögést hallatott, és körültekintett, mintha segílyt keresne. „Már megint az oldalamba nyilat! az ember szinte kétségbe eshetik! Ez az átkos test kezd felmondani a szolgálatot; — enni kíván, de szolgálni nem. Csak ne lennének azok az orvosok oly borzasztó drágák, jó volna tanácskozni valamelyikkel.“

Az ablak alatt hangos csevegéssel éppen két iskolás leányka ment el, vagy tulajdonképen nem is mentek, hanem lejtettek, és jóízűen ettek gyönyörű nagy barackokat.

„Emilka“ kérdé a nagyobbik társától, egy kis, okoszemű leánykától, hány barackot van még?

Emilka beletekintett táskájába és nyugodtan mondja: „Még három, és neked mennyi van, Faninka?“

„Nekem még négy“ válaszolt Faninka, fejét pajkosan hátra forgatva, mialatt hosszú, sötét firtjei libegtek. Belenyült táskájába és kivéve a barackokat, dícekedve mutogatta: „Látod én egyvel többet kaptam“ e közben azonban észrevette, hogy az egyik már rohadásnak indult. — Jobb kezébe fogta és elkomorodott arccal szomorúan nézdegélt, majd haraggal kifakadt: „Az a vén banya megsalt, rohad barackot adott“, és eldobta magától. „Psz leánykák“ kiált a beteg ember szájalom gerjesztő hangon lakhelye utcajai bejárásából.

„Faninka“ sugja Emilka társának, „az öreg Drák hívt minket.“

Faninka rátekintett Drákra, ki sárga arcával, sötét boltoskájából kikanakálva úgy nézett, ki mint egy öreg elmosódott festmény színehagyott képe.

Drák intett nekik, és vízkóros arcát mosolyra erőltette, csakhogy ez nem sikerült és inkább gúnnyos kifejezést öltött. „Kisasszonyok, jöjjenek ide.“

A „kisasszony“ szó hatott; — Faninka kezén fogta Emilkát és mindketten félénken ugyan, de egész a bolthoz mentek.

„Miért dobták el azt a barackot?“ kérdé Drák.

„Mert rohad.“

„Rohadt?“ mosolygott az öreg, miközben bólingatott fejével, úgy, hogy a fekete házi sapka bojtja reszkedett; „nekem éppen ilyen barackra volna szükségem, kérem, kisasszonyok, adják nekem.“

„Emilka hozd el“ parancsolja Faninka és kíváncsian tekintgetett a sötét boltha.

„Azt nézi kisasszony, hogy milyen az én lakásom? Oh! nem oly szép mint az önké. Földhöz tapadt, szegény vagyok, nem vehetek magannak búrtort. Mit csinál az édes apa?“

„Valahová elment.“

„Elment“ csudálkozott Drák, ugyan hová?“

„Nem tudom.“

„Ha haza jön adja át neki legalázatosabb ítvözletemet és mondja meg neki, kéretem, látogatna meg, azt hiszem, hogy valami bajom van.“

„Szolgálatjára“ válaszolta Faninka és oly kaczerán hajtotta meg magát, mint egy felnőtt. — Az előkelő modort teljesen birta, atyja orvos volt, sok ember megfordult náluk, ezek között a leányka kiművelhetette magát.

Ezalatt előjött Emilka a rohadt barackokkal és átnyújtotta Dráknak: „Itt a barack, nem egészen rohadt, használhatja úgy is.“

„Igenis, aranyos kisasszonykám“ felelé Drák, „köszönöm szépen a szívességét, derék kisasszonyka maga, adjon Isten érte sok és jó szerencsét.“

Faninka, mint egy orvosnak a leánya, kíváncsi volt, minek kell Dráknak a rohadt barack és megkérdezte: „Drák úr, mire használja a rohadt barackot, hisz ezt mindenki eldobja?“

„Kedves kisasszony, nekem gyulladtak a szemeim, és azt hallottam, hogy ha éjszakára rohadt barackokkal megkeni az ember, ez kiszívja a forróságot.“

„Ha—ha—ha“ kaczagott Faninka, „ilyet még soha életemben nem hallottam, magát valaki ugyan lúdd tette. . . . Jó étvágyat Drák úr!“ Ezzel megfordult és Emilkával együtt elment. Drák dühös pillantással nézett utánuk és morgott. „Éredj a

pokolba, te gyik. — Belőd is szép virágszál lesz! — Olyan szája van, mint egy vén kofának. — és hogy cziczomázzák már, egész maskara, a mi a fején van.“

Majd elkezdte a barackot szemügyre venni, a rohadt részt óvatosan kitörülte, és a megmaradt egészséges részt mohón megette.

„De jó valami az ilyen barack“ és a kalapics után nyílt, hogy magját feltörje és kivége. — „Csak többet adnának ebből a barackból, de elkernek egy krajezärt darbjáért, úgy csak Rotschild veheti, vagy olyanfélé, mint ez az orvos.“

Éppen ezen pillanatban a város tornyán háromnegyedet ütött az óra tizenkettőre.

„Ugyan hol a pokolban van az a vén sárkány? az a Vokounka, hogy még most sem jön,“ morgott Drák „már itt lehetne! Bizonyval ácsorog valahol és pletykázik, vagy valamely kapu alatt ebédelmet dicsmúlja.“

Figyelmesen nézett amaz irányban, hol a népkonyha van. — Az öreg Dráknak semmiféle háztartása nem volt. — Naphosszat benn ült odujában, mint a hőresz, mindig csak egyedül, csakis az öreg Vokounka jött be hozzá maponkint háromszor, kinek az egész napi szolgálatért 7 krajezärt fizetett. — Reggel hozott neki friss vizet, és 2 krajezärtért cipőt, ez volt évek óta Drák úrnak napi élelme. — Fűteni nem engedte czelláját, mert félt, hogy egy darab szenet ellop, ép azért maga fűtött, de ezt is csak akkor tette, mikor már majd megvette az Isten hidege. Délben kiszolgálója a népkonyhából hozott neki ebédet, 15 krajezärtért ebből azonban a vacsorának is ki kellett kerülni. — Este harmad ízben jött az aszszony; — hozott neki újból vizet és segítette a vas ablaktáblát betenni. — A mint besötétedett, elzárta Drák az ajtót is, és nem engedett magához senkit, nem bánta, ha fél óráig is zörgettek. — Még akkor sem nyitotta ki ajtaját, ha a városban tíz volt és a fűzés zaját hallotta. Ilyenkor a tolvajoktól félt, mert azt tartotta, hogy a nagy zavar, legjobb alkalom a lopásra.

De nem is volt oka félni a tűztől, mert ha az egész város porrá ég is, neki baja nem eshetett; — a boltzat felette oly erős volt, hogy sem be nem éghetett, sem be nem szakadhatott; — ő nyugodtan ilhetett hajlékában, és karörvendően mosolyoghatott, mikor a láng máskor vagyonában kárt tett.

„Végre-valahára“ sóhajtott Drák, látva, hogy Vokounka kijött azon utcából, hol a népkonyha volt.

„Csak még lassabban és még többet fecsegen, maga vén boszorkány“ kiáltott feleje gúnnyos mosollyal, — „csak nem bír fecsegés-locsogás nélkül egy tapodtat sem tenni. — Ott azzal a szószátyárral ácsorog s az én ételem teljesen ehől! És éppen most, mikor amúgy is a hideg ráz és szükségem van, hogy egy kis meleg jusson a gyomromba, — az volna részemre a legjobb orvosság, — csakhogy persze én az ilyenhez egész éven át nem juthatok; — míg az a csoroszlya azt nekem elhozza, minden jéghideg lesz. — No csak még tovább fecsegen ott, — úgy-úgy! Oh Istenem.“ — sóhajtott Drák kétségbeesetten . . .

Csehblő: M. I.

(Folytatása következik.)

## RENDELETEK TÁRA.

**Az anyakönyvi kivonatok kiállítása kérdésében** a magyar kir. belügyminiszter f. évi 38.647. sz. alatt a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur folyó évi február 14-én 6038. szám alatt hozott intézett átiratában arról értesít, hogy azon tapasztalat által indítatva, hogy az anyakönyvvezető lelkészi hivatalok az illetékes közigazgatási hatóságok által anyakönyvi kivonatok kiállítása tárgyában hozzájuk intézett megkereséseknek vagy nem pontosan, vagy nem a kellő időben felelnek meg, a fentebbi napon és újszám alatt az összes egyházmegyei főhatóságokhoz kibocsátott köriratában elrendelte, hogy a joghatóságuk alá tartozó anyakönyvvezető lelkészeket oda utasítsák, hogy valahányszor a közigazgatási hatóságok részéről hivatalos ügyiratok felszerelése czéljából szük-ségelt anyakönyvi kivonatok bekívántatnak, ezeknek kiszolgáltatását az esetleg kitűzött határidő lesgzigorubb és legpontosabb betartása mellett eszközöljék, nyomozások esetében a rendelkezésre levő anyakönyveket minden alkalommal tüzzetesen és alaposan átvizs-

## Egyházi Értesítő.

**Csanád új püspöke.** Dessewffy Sándor ur, diadallal vonult Gellért püspök marosvári egyházmegyéjének mai székhelyére: Temesvárra.

Nagyszerű képet nyújtott a küldött-ségek felvonulása, melynél változatos szingardagság tártul a nézők elé.

A székesegyház már jóval a templomi ünneppségek kezdete előtt egészen megtelt. A jobboldali padso-rokban a polgári méltóságok és a küldöttek tagjai foglaltak helyet. Ezek között voltak: Berzeviczy állam-titkár, Jekellfalussy, Fuschó-Moós miniszteri tanácsosok: Molnár, Jakabffy, Fábiani, Hertelendy. Zsilinszky főispánok: Ambrózy br., Vargics, Janicsáry, Králicz, Rácz, Wodianer, Demkó, Dániel orsz. képviselők; Szathmáry, Déschán, Ronay alispánok; Salacz, Telbisz, Pálffy, Münster polgármesterek; Török János budapesti főkapitány. A katonaságot Waldstätten br. hádtestparancsnok, Thyr hadosztály-parancsnok, Zaicsek dandárparancsnok, továbbá Primanessi, Lauffer, Medritzer ezredesek, Ehrenhöfer fő-törzsorvos és a parancsnokok képviselték. A szanktarium telve volt a püspökség papjaival; a felső szek-sort a kanonok foglalták el.

Kilencz óraker érkezett meg a püspök fogata. A főbejárónál a káptalan és a papság fogadta, élén Németh czimzetes püspökkel: Dollenz őrkanonok egy ezüst tálcán átnyújtotta neki a székesegyház kulcsait. Erre a püspök a főoltárhoz lépett, a hol csöndes imát mondott, mialatt a kórus az »Ecce Sacerdos«-t énekelte. Ezután következett a királyi kinevezési okmányak magyar, a pápai bullának pedig latin, magyar és német nyelven való felolvasása. Németh czimzetes püspök ezután latin beszédet intézett a püspökhöz, a melyben megfogadta, hogy a papság az új főpásztor nemes intenzióit, intelmeit és parancsait mindig hiven követni, őt munkájában és apostoli tevékenységében mindig támogatni fogja, benne mindig megbizik és hiven követi. Dessewffy püspöknek latin nyelven tartott hosszabb pásztor-beszéde után következett a klérus hódolása. A püspök legelő-ször Németh czimzetes püspököt ölette és csókolta meg, azután sorra csókolta a káptalan tagjait és fogadta ezeknek kézcsókját, mire következett a püspökség valamennyi papságának kézcsókja.

A püspök beszéde, melyet hizeivel intézett, a szeretet apotheozisa volt. Kijelenté, hogy főurejét az egyház szilárdítására fogja szentelni, mert ez főpapi kötelessége. De ápolni fogja legjobb tehetsége szerint ama erényeket is, melyeket tőle, mint kiváló állásban levő magyar embertől mindenki joggal elvárhat.

Dessewffy püspökről, már kinevezésekor, őszintén megmondtuk, hogy: szerencsés választás volt. Zlódje Bonnáz sok jótékonyaságáról volt híres. De az irodalom mostoha gyermeke volt. Sz. Gellért a magyar irodalom védőszentje volt. A csanádi püspöki tehat, a történelmi tradíció és az irodalom barátjává avatja. És bizton hisszük, mert szerencsésen vagyunk az új püspököt személyesen is ismeri, hogy Dessewffy Sándor t, e tekintetben is. Sz.-Gellért szelleme fogja vezérelni.

**As új tábori püspököt.** Belopotczky Kálmán drt, e napokban fogja Szepeshelyen felszentelni Császska György püspök ur,



## FRIEDL HUBERT

hirdetés-felvételi irodája kath. lapok és folyóiratok számára

**Bécs, V, Matzleinsdorferstrasse 7. sz. a.**

van egyedül és kizárólagosan jogosítva úgy az osztrák-magyar monarchia, mint egész Európából és Amerikából e lapok számára hirdetések felvenni.

— A szövegnek fogalmazása, a hirdetének legzeleyszerűbb elhelyezése, valamint a Cliché (galvan) beszerzése — a beszerzési áron — a legpontosabban teljesítetik.

## PANNONIA szálloda

Budapest, VIII., Kerepesi-út 7.

A magyar kir. államvasutak központi pályaudvara közelében, — a nemzeti és népszínház között. — Lóvonatu közlekedés, telefon hálózat, az újkor igényeinek megfelelőleg, újonnan és kényelmesen berendezve.

**A főtisztelendő papság legkedveltebb szállója.**

A számos arany-és bronzéremmel kitüntetett  
üvegfestészeti utáztat

teljesen pótolja az üvegfestészetet.

**Nyolczszáz különféle kép- és alapminta, róz-szak, szegélyzetek stb tartós színben.**

Kapható a magyar és társországi részére fel-állított egyedüli főraktárban:

## GRADL F. ADOLF UTÓDA

papirkereskedésben BUDAPEST, IV., Hatvani-utca 18.

Ezen kitűnően sikerült ó-német vallásos- és genre-kép utáztatati lapok — a használati utasítás szerint — könnyen és tartósan fel-tasztatók mindenféle üvegtárgyra és változatos csoportosítással a legszebb ablakdisziz-téseket adják.

As utáztatok két ablaktábla közj illesztve vagy ablak elj tve, valamint vrandakban alkalmazva a nap sugarat teljesen meg-törk, a jutányos ár ca könnyed közlés folytán pedig bárki által is bo-szeraszthatók.

Kitűntetve kitűnő munka és jó ízűsáért.

Kitűntetve szép munkáért.

## KRISZTA és TÁRSA

a budapesti oltáregylet egyedüli szállító

**Budapestben, IV. ker. Lipót-utca 21. szám.**

Ajánlják dasan felszerelt raktárakat mindennemű római kath. és görög szertartású

**miseruhák,**

dalmatikák, pluviálék és felonokat, reverendák,

**czimadák**

egyházi s egyleti lobogók, egyházi szövet, damaszt, paszománt, rojt, bojt, brüsseli és czérna egyházi csipkékbán, sz. szobrok, csillárok, kelyhek,

**Monstranciák,**

stáció-képek, úrkoporsók stb. stb.

**Oltár, keresztuti**

és más képek festését elvállaljuk; készítünk a legelőkelőbb művészek rajzai után

**oltárokat,**

szószékeket, szent sirokat, keresztelő kutakat, bronz, china s valódi ezüst tárgyakat u. m. kelyheket, cziboriumokat, oltár, tabernakulum és fali gyertyatartókat, **szószékeket, paucifalékat** 3 és 4 hangu oltárcsengőyüket, füstölőket, tömjéntartókat.

Arany és ezüst himzések bármely rajz szerint művészi-leg készülnek. — Tüzaranyozás- vagy ezüstözés gyári áron saját gyárainkban legrövidebb idő alatt készülnek.

Megrendeléseket szezezebb egyházközségeknek részlet-fizetés mellett is eszközlünk.

Nem tetsző tárgyak visszavételnek vagy kicseréltetnek.



Bubics és Vályi püspök urak segédlete mellett. Ad multos annos!

**Az erdélyi státusgyűlés,** szeptember 21—24-én tartotta az évi közgyűlését, az egyházi és világi tagok élénk részvétele mellett. Kolozsvárról. Örömmel jegyezzük meg, hogy Lónhart püspök az alkalommal, a plébánia-épületben szállott meg s Bíró Béla kanonok-plébános vendége volt. A német püspökök ezt mindig így teszik. Mindenesetre dicséretes és követendő példa.

A gyűlés több f. ügyen kívül kivált két fontos tárggyal birt: az egyházi közjársulék és az erdélyrészi r. kath. jelzalog-hitelintézet részvénytársaság kérdését értjük. Az elsőre vonatkozó szabályzatot lapunk mai száma hozza, az utóbbira vonatkozót jövőre adjuk, a mikor is alkalmat vesszünk magunknak a dolgot bővebben is megvilágítani. Szép s kert a nemes vállalkozóknak!

**A kath. körben** e hó 29-én volt a második felolvasó estély. Csapody István jeles szemorvos és író felolvasását, mely a szemek színéről szóolt s mely azáltalán tetszésben részesült, Dalmady Győző ismert nagy nevű költőnk hangulatjeljes, hazafias költeményeinek elegáns előadása követé. Majd Melháné Szaák Lujza úrhölgy lépett a felolvasó-asztalhoz, hogy Jósika költészetében a vallásos elem győzelmét hirdesse élénken, alaposan s disztingváltna megirt tanulmányában. A tapsvihar lecsöngettélte Sebestyén úr szaválta el jeles munkatársunknak Kontur Béla-nak költeményét. Végül Dedek Cr. Lajos mondott nyugodalmias jóéjszakát a fényes s rendkívül nagy-számú közönségnek, miután a közép-kori városi életet ecsetelő karczolatának végére ért.

**A főváros papságának** ismét gyászva. Krammer Ferencz káplán meghalt. Az Istenben boldogult egész férfit volt. Szilárd jellem, paplársai iránt érzelt őszinte szeretet képezteik nemes szívének alapvonásait. A testületi szelleme egyik apostola volt ő közöttünk. Nem volt nemes eszme, mely benne buzgó munkákra nem lett volna s lelkesedése sokszor öntött új életet a csüggedt keblébe. Mikor a kath. kör s egy független egyházi szaklap alapítása még csak a pia desiderii sorába tartoztak, Krammer Ferencz egyike volt ama tizenkettőnek, kik szabad perczeket hoztak áldozatul, hogy megbeszéljék, miként lehetne ez ideáknak testet kölcsönözni. Ma, midőn e remények valóságá váltak, bizton hisszük, a Magaságbéli trónja előtt leend buzgó közbenjárjuk. Ő elköltözött, de szelleme közöttünk marad s élni fog barátainak és tisztelőinek szívében mindaddig, míg a boldog viszontlátás ismét összehoz a kedves halott megdicsőült lelkevel.

Beszentelése e hó 30-án d. e. 10 óraker ment végbe a belvárosi templomban, mint a lapok írják, az őszes fővárosi papság jelenlétében. Vétenénk az igazság és őszinteség ellen, ha ezt megjegyzés nélkül hagy-nók. Sokan voltak ott, de még többben hiányoztak s csak kevesen kísérek az imponás menetet. A testületi szellem, a kölcsönös szeretet többet kíván. Ily alkalmakkor, a lelkipázsztorságban közvetlen elfoglaltakon kívül, mindenkinek ott kellene lennie.

A hol a testületi szellem nyilvánításáról van szó, ott jogos kifogást a főnnebb említettten kívül, nem ismerünk, épügy mint nem ismerünk kiméletet az ok nélkül távollévoők megítélésében sem.



## MICSIK LAJOS

mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő

Budapest, VII. Dohány-utca 31.

Üzletemben kapható legjobb minőségű, fehér és sárga viasz, viasztekeres, valamint szurok-fáklya, és legjobb viaszból készült fehér, sárga és barna szobapadló-máz és szobapadló-lukk.

## Misemondó ruhák

bármely szertartás szerint, templomi és egyleti zászlók, menyezetek, keresztútak, — oltárképek ércz-és üveg-csillárok; valamint egyéb templomi felszerelések érczből, szabatos szolid kivitelben leg-legjutányosabb áron megrendelhetők

## Oberbauer Alajos utóda

magyarország legrégibb egyházi szerek és zászlók gyárában

Budapest, Váci-utca 14-ik szám.

Alapítási év 1863.

Árjegyzékek és költségtervezetek díj és bérmentesen.

## Schönbrunner X. Ferencz templomfestő

Bécs, IV. Victorgasse 23.

Ajánlja műtermét a díszítés festészet szakmájhoz tartozó bármely munka kivételre, egy templomokban mint egyéb építményekben, a legegyszerűbből a legdisebbé kiállításig.

Vázlatok, rajzok és kőtaógvetések — utóbbiak szavatosság nélkül — minden t. megrendelőnek rendelkezésére bocsátatnak.



## Gratzel Sándor

a főtiszt. kath. Papság bizományosa.

Bécs, I. Bauernmarkt 5

Ajánlja különlegességeit u. m.

GUILLOU-féle (Párizs)

oszt. cs. és magy. kir. szabadalmazott

## ÖRÖK-LÁMPA

készülék



Ezen készülék az egyedüli, melyek 6—14-szer 24 óráig tartó egyaránt szépen s folytonégo «öröklángot» nyertünk.

Az örök lámpa készülék ára 2 frt 75 kr. a szab. bél egy évi tartamra 1 frt 60 kr. 1 kl. elsőrendű olaj 50 kr.

A készülék alkatrészei:

Uj rubin vörös kristályüveg frt — 30

Patentált egy évre 0, 1, 2, 3 és 4 számú egy dobozban készülőlcsekokon frt 1.60  
Bél-leállítására frt — 70  
Óvfedő aranyozva frt — 70  
Fabetét a fembetéhez és a lámpanyak frt — 40  
Kifülvésére frt — 40  
Rizbetét az üvegbe frt — 10  
Tartálek fémlembacska frt — 10  
Olajítócses pamutal frt — 35  
Összesen frt 4.35

Kisebb lámpák számára.

Kis rubinvörös készülék üveg frt 1.50  
Ehhez rövid szabadalmi lámpabél doboz frt 1.60  
Világoskék kristály díszüveg ezüstfény frt 1.10  
Fehér kristály díszüveg frt 1.10  
Egy üveg legfinomabb, kétszer tisztított frt — 50  
Csomagszó-láda és fuvarlevel frt — 26  
1 kilo készülék égő-olaj 50 kr.

Amennyiben a múlt évben a repce árának az 1889. év májusi havában helyett nagy csökkenés és szárazságok következtében rosszul állott ki és a csekély mennyiségű repce is alig volt megérve — jó olajat nem adhatott, míg ellenben idei termés kiütően sikerült s kövérége folytán kitűnő olajat fog szolgáltatni.

Az árak közönséges olajokra már most leszállítván, gyáram is kénytelen volt külön az örök lámpa részére készített és rakározott enjolt répaolajom árát leszállítani, tehát én is azon helyzetben vagyok, 1890. év szeptember hó 1-étől kezdve a legfinomabb ideit készülék égő-olajat kitűnő 50 krajnar szállítan és miután új üvegedényeim valamilyen nagyobbak, és közel 18 kilót fognaknak, ezeket ezentúl 16 és fél-kilo helyett 17 kilótól kivételben, mi mellet a szűkesség az 1 kilo részére megmarad, meg meg nem töltethető, mivel az olaj egy üg. a nagy hő-ségűl, mint fagrott állapotban terjeszkedik és megtöltve az edény szetrepedne.

Mint már jelezte volt, széküldöm az olaj-üvegedényekben, hámozott kosárfonadékkal 1 frt 75 kr. fonadék nélkül 1 frt 45 kr. kerül 17 kilo készülék olaj 50 kr. frt 8.50  
Üvegedény hámozott kosárfonadékkal frt 1.75  
Vasúhoz szállítás frt — 30

Összesen frt 10.35

17 kilo készülék olaj 50 kr. frt 8.50  
Üvegedény hámozatlan kosárfonadékkal frt 1.45  
Vasúhoz szállítás frt — 30

Összesen frt 10.25

Gyárammal azon egyezséget kötöttem, hogy tekintet nélkül az okra — ha az olaj nem jól égne — köteleles ezt kitűnően égő olajra kicserélni s kérem ezt andandó alkalommal felhasználni. A mennyiben erre ok adatnék. Kérem még arra is, hogy az edény vízzel vagy pedig szóda vágy szappanos vízzel ki ne mosassék, mivel ez az olajra hátránytalan bir. Nálam minden edény töltés előtt olajjal kiöblítettik. A most szállítandó olajban a 0. sz. bél és a nagy lángnál az 1. számú bél teljes 9-szer 24 óráig ég a készülék üvegben 24 deka készülék olajjal s így a szép világítás 24. órán át csak 3 krba kerül.



**A rabszolgasság megszüntetését** célzó kongresszus e hó 21-én Párizsban megnyitott s megkezdte érdemleges működését.

### Szerkesztői üzenetek.

Lapunk mai száma már más nyomdában jelent meg. Midőn ezt t. olvasóinknak becses tudomására hozzuk, egyuttal utólagosan bocsánatot kérünk az eddig nagy számmal előfordult, bosszantó sajtóhibák miatt.

**Kaposi József** lapunk irodalmi mellékletének jeles rovatvezetője, mint ötömmel jelenthetjük, átvette a Magyar Szemle felelős szerkesztését. Kétségtelen, hogy Kaposi kiváló tehetségének, élénk alkotó erejének, tapintatos, körültekintő figyelmének és széleskörű olvasottságának sikerülni fog e már is virágzó vállalatot a legmagasabb nivóra emelni. A kath. szépirodalom terén e tény mindenestre h a l a d á s t jelent. Ajánljuk a lapot t. olvasóink becses figyelmébe.

**Bonnum eset.** Mi azt hisszük non esset. Az a bizonyos »miserrimus«, L. úr állításainak ült fel, melyek, mint értesülünk, nem a legtisztább forrásból erednek. **L.** és **H.** urak között családi ügyek miatt per támad, melyhez a nyilvánosságnak semmi köze sincs. Mi nem vagyunk hajlandók senki számára sem a forró gesztenyét kikaparni, hogy ő azzal étvágyát csillapíthassa.

### Kath. könyvpiaza.

**Kalaus.** a nevelő-oktatás terén. Kath. pedagógiai folyóirat. Szerkeszti és kiadja: Regéczy József. Főmunkatársak: Concilia Emil, Boromisza István és Schulz Imre. Nagyszombat. Ára egy évre 2 frt.

**Boromeus** Kath. hitkönyvoktatási havi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos győr-újvárosi plébános igen tartalmas és használható. Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

**Sátoros cigány.** Humorisztikus néprajz. Irta Zámolyi V. Mihály. Kapható a »Népnevelő« szerkesztőségében Budapest. Érsek-utca 6, sz. Ára 1 frt. Et erga sacra.

**Bülszeleti Folyóirat.** Szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János. Ára 5 frt.

**Montefeltrói Agoston** milánói beszédei új német kiadásban láttak napvilágot. A fordító: J. Okkivát ember. A fordítás sikerült. A könyv. melyet magyar kiadó adott ki, igen csinos. Fűzve 1.60; linom vászonkötésben 2 frt. Kapható: Rohicsék Zsigmond könyvkereskedésében. Budapest, V. templombazár 29. sz.

**Dr. Kontár Béla.** Hegyműgűl. Elbeszélések és rajzok. Hunyadi Mátyás intéz. 1889. Ára 1.10 kr.

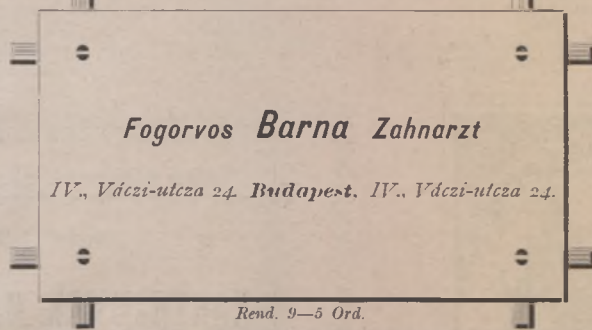
**Dr. Kontár Béla.** Orgonaág. Költemények. Hunyadi Mátyás int. Ára 1.10 kr. Mindkettő bérmentve lesz megküldve.

**Magyar Szemle.** Egyetemes társadalmi és irodalmi folyóirat. Megjelen minden vasárnap. Negyedévre 1.50 kr.

**Népnevelő.** Szerkeszti és kiadja: dr. Komlóssy Ferenc; kath. nevelés-oktatásügyi lap. Megjelen minden szombat. Ára negyedévre 1 frt.

**Az úrbangyal.** Képes gyermeklap. — A gondolat szerkesztett gyermeklapocskát ajánljuk a katolikus szülők, tanítók és iskolaigazgatók figyelmébe. — Ára egész évre 80 kr., félévre 40 kr. Szerkesztő-kiadója Weinger Ernő tanítóképző intézeti igazgató Győrött.

Rend. 9—5 Ord.



Fogorvos Barna Zahnarzt

IV., Váci-utca 24. Budapest, IV., Váci-utca 24.

Rend. 9—5 Ord.

Alapított 1793

Alapított 1793

## Ifj. Giani Károly

templomi szövet, egyházi szerek, zászló és műhímzési gyáros  
Bécs, VII. Westbahnstrasse 21.

ajánlja a ft. Papság becses figyelmébe tökéletesen stilszerű és művészies kivitelű egyházi szereit, mint: casulákat, dalmatikákat, pluvialekat, teljes ornátusokat, szertartási tárgyakat és zászlókat. azon tiszteletteljes kéréssel, miszerint gyártmányaim szíves megrendelése esetében, egyedül a fent jelzett czímet kegyeskedjenek használni, minthogy

külön főrakart

nem tartok.

Dús tartalmu képes árjegyzékek díj- és bérmentesen küldetnek.

## Lourdesi Mária

művészies sziklabarlangban, szolid és tartós kivitelben.

A szobor ára barlanggal:

szobor nagyság	agyag alak	fa alak
100 cmtr	75 frt	90 frt
75 "	40 "	58 "
63 "	30 "	42 "
56 "	20 "	35 "
45 "	10 "	25 "
35 "	7 80	18 50
26 "	5 50	14 —

Barlang szobor nélkül nagyság szerint.

Fraiden János  
faragvány-készítő

Waidhofen ad Ybbs  
(Nieder-Österreich.)

## Hirdetéseket

lapunk részére

elfogad a

kiadóhivatal.

BUDAPEST

V. Lipóttér 9.

## GAVORA JÓZSEF

az 1855. évi budapesti orsz. kiállításon „kitünő munka- és jó ízlésért“ a kiállítási nagy éremmel kitüntetve.

Budapesten, IV. ker. váci-utca 17. sz.

Ajánlom dusan felszerelt raktáramat:

## egyházak és kápolnák berendezéséhez

szükséges tárgyakból a legjutánycsabb áron, a lehető legszebb kivitelben. Nevezetesen:

Miseruhákat

Pluviale, Dalmatica és Ornátusokat

Egyházi és társulati lobogókat.



Tözzöltő-, iskolás-gyermekek Máriatársulati-, ipar-társulati-, dalegyleti-és temetkezési-egyleti zászlókat,

szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket,

fali- és oltár-gyertyatartók és oltár-lámpákat,

Monstranciák,

stáció-képek, oltárok, úrkoporsókat,

stb.

Pontosságomat több százra menő elismerő levéllel bizonyíthatom.

Árjegyzéket és költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, Monstrancia, oltárlámpák és oltár-gyertyatartók meg-  
ezüstölését vagy meg-  
aranyozását elvállalom és olcsón készítem el. Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzések, valamint hímzett egyházi ruhákban.

Egyházi csipkék, oltárterítők, fali kereszték és iskola-kereszték.

Egyházi szövetek

Damastok stb.

**Gersheim-féle szabadalmazott Örök lámpa-bél.** Szabadalommal az osztrák-magyar monarchiában, Franciaországban, Belgiumban és Németországban; **approbalva** a nagyméltóságú és főtisztelendő brixeni és trienti herceg-püspökök által; 2000 felüli elismerő nyilatkozat mint „**legjobb és legolcsóbb gyártmány**”; 20–30 százalék olajmegtakarítás, 4–14 napi égési tartam. Szétküldés bérmentesen. Fizetés csak megelégedés esetében. Ampolnák továbbá fehér, rózsá, rubin, sárga, zöldszínű, aranyozott, csiszolt üvegek szent sirokhoz, a legutányosabb áron. Gersheim öröklámpa-bél készítő telepe Feiszticzbán, a Dráva mellet.



Ezen gyár rendkívül leszállított áron szállít mindennemű **templomi orgonákat és harmoniumokat**, melyek hanguk szépsége és tartós szerkezetük által tűnnek ki. A fizetés feltételei igen előnyösek. A jegyzékek ingyen küldetnek.

Rövid 16 év alatt közel **300** kisebb, nagyobb **orgona** került ki műhelyünkől, a mi leginkább bizonyítja annak pontosságát és megbízhatóságát.

### Barthel eredeti Carbolienuma

a legolcsóbb és legjobbnak bizonyult fakencse  
**tartós óvszer**

a kerítések, felszerek, raktárak, kocsi, padozások sat. rothadása, gombaerdős és rovarok által. Az istállóban fertőztelenítő hatása van és megvédi az állatokat a ragályos betegségektől.

1 kg. elég 6 □ méter területre. — Használati utasítás ingyen.

A minőség jótállás mellett felülmúlhatlan

**BARTHEL MIHÁLY és társa**  
Bécs, X., Keplergasse Nr. 20. — Alapítottatott 1781-ben.

Rendkívül olcsó díszmunka!

DEDEK CRESCENS LAJOS

A

## KARTHAUSIAK MAGYARORSZÁGBAN.

A M. T. Akadémia által pályadíjjal jutalmazott mű.  
*Fraknoi Vilmos* előszavával és *Telegdy László* meg  
*Nagy László* eredeti rajzaival.

Ára füzve 2 frt. Diszesen kötve 3 frt.

Megrendelhető a

„KATH. EGYHÁZI KÖZLÖNY“

kiadóhivatalában

Budapest, Lipótváros, Lipóttér 9. sz.



Europában legjobbnak elismert és legkedveltebb padlófénymáz a

REICHENFELD-féle

## NEGATORIN

ugy tartóssága, mint feltűnő szép fényo és könnyű kezelhetősége folytán, azonfelül hathatós óvszert képez a **rovarek ellen** és **kiirtja** azokat minden padozatból, hol **NEGATORIN** alkalmaztatik.

Kapható a gyári raktárban:

**REICHENFELD N-nél**

Budapestben. IV., Teréz-körút 1. b.

továbbá minden nagyobb fűszer- és droguista-üzletben. Árak használati utasítással 1 szelence 1 kgr. 1 forint, fél kgr. 55 kr.



# KOVALD PÉTER

mű-, selyem-festő és vegyészeti tisztító-intézet  
BUDAPEST, gyár: VIII., Rökk Szilárd-utca 19.

Ajánlja magát selyemfestésre és miseruhák, dalmatikák, pluviálék, ornátusok, reverendák, címádák, kappák, mandulették, lelkeszi kurtók, mellények, nadrágok, kollárék, palla-kendők, köpenyek, stolák, velumok, oltárpárnák, burzák, szószék-terítők, baldachinok, templomi zászlók és minden egyéb oly templomi felszerelést, mely selyem vagy más szövetből készült, legyen az himzett vagy sima. — Minden tárgy kívánatra egészben vagy szétfejtve festetik és tisztítottatik. — A megbízások a legnagyobb pontossággal és elővigyázattal teljesítettnek: mindazonáltal van eset reá, hogy a festendő tárgy nagyon foszlányos és avult, ez esetben a gyár szavatosságát nem vállalhat.

Szétfeszlett és szakadt tárgyak ügyesen kijavíttatnak.



# TUDOMÁNY, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Rovatvezető: **Kaposi József.**

## Az ős keresztény irodalom monographiája.

(Irtta Károly János székesfehérvári kanonok. I. kötet Bevezetés. Budapest, 1888. XXII. és 253. l. II. kötet. Budapest, 1890. XIX. és 297. l.)

**H**ittani irodalmunknak alig van egyik ága is annyira elhagyatva, oly kevésbé művelve, mint az, a mit latin nyelven patristicának szoktunk nevezni, s mely a kereszténység első századainak úgy dogmatikai, mint egyháztörténelmi és irodalmi tekintetben is legkiválóbb férfiával, a szent Atyákkal foglalkozik. Alzog idevonatkozó művének fordításán kívül, mely maga is szintén csak iskolai használatra készült, néhány rövid értekezés, kivonatos tanulmány, töredékes életrajz, egyházi folyóírásainkban szétszórva s bennük egyúttal el is temetkezve, teszik összevéve mindazt, a mit e téren felmutathatunk. S még műveik közül is a fordítás szerencséje, szent Ágostonnak, ennek a nagy és termékeny lángésznek, az „Isten városáról” írt munkáján kívül, mely a keresztény vallás legszebb, legragyogóbb apologiája, minőt valaha csak írtak, egy nagyobb munkáinak sem jutott osztályrészül. Sőt még Thierrynek, a jeles francia történetírónak munkái is Jeromosról, erről az egyszerű s mégis annyira hatalmas dalмата papról, kiből a lángész fénye a mély érzés költői varázsával egyesült, avagy aranyszájú szent Jánosról, e rettenthetetlen hősről, ki szenvedései között is az erő és nagyság oly bámulatraméltó példáit hagyta hátra, még ezeket a munkákat is egy protestáns tanár ültette át nyelvünkre.

Pedig alig lehet valami az egyházi tanulmányokkal foglalkozóra nemcsak hasznosabb, hanem szellemileg élvezetesebb is, mint az egyház e nagy alakjainak munkáival foglalkozni, kiknek honlokát az életszentség és a lángész kettős glóriája övezi körül. Nélkülük nem lehet el sem a dogmatikus, sem az egyháztörténet-író, sem a lelkipásztor valamint az egyházi szónok sem. Nemesak tiszteletre, de bámulatra is méltó írásaik, melyek közül nem egy a világirodalom legszebb lapjai között foglalhat helyet, feltárja előtűnik a keresztény vallás isteni tanainak megdönthetetlen igazságát, fölül nem mulhat a szépségét, beláthatatlan mélységét, melyet teljesen átkutatni emberi szemnek még nem adatott. Bevezetik a történet-író a köröttük zúgó, forrongó század kellő közepébe, a világ óriási kohójába, melyből az eszmék, miként a szikrák pattannak ki, hogy gyorsan elhamvadjanak, vagy lángot kapva, tovább éljenek, tovább ragyogjanak. Megtermékenyítik a templomi szöszékek orátorainak ajkán a szót, hogy felépíthesse hallgatói szívében a hitet, megerősítesse keblükben a szilárd akaratot, lúngra gyújt-hassa a reményt a szeretet, a lelkesedés magasztos érzelmeit. Nehéz keservekben, kínos csalódásokban gazdag örömtelen ifjúságom édes vigasztalói, hűny éjt viraszték át én is műveitek fülé hajolva, hogy a verejtékes napi munka fáradalmi után bennük keressék írt és enyhülést, vigaszt és megnyugvást vérző sebeimre. Ti vezetetek vissza az igazság útjára, honnét egy kavargó szélvész sötét viharja elsodort, ti építettétek fel újra széttépett kebelemben a szépek és jónak édes harmóniáját!

Ily körülmények között tehát, nagy és kétségben kívül eredményes munkára is vállalkozott a székesfehérvári káptalan tudós kanonokja, Károly János, midőn az ős keresztény irodalom mono-

graphiájának megírásához fogott, hogy a magyarul olvasókkal is megismertesse ezeket a nagy szellemeket, kik a keresztény kultúra bölcsőjét ringatták, ennek kezdeteinél alapvető munkát végeztek s azt a dicsőség és nagyság oly magas fokára emelték. Az úttörők közös sorsa, az alkotás nehézségei, akadályai várakoztak reá az úton, melyre lépni készült, de sok szép remény, kecsegtető kilátás is ragyoghatott előtte vezérfényül. Az a meggyőződés, az a bátorító tudat, hogy felébresztheti ezáltal legalább a fiatalabb generációban a figyelmet és érdeklődést ezeknek a szellem óriásoknak a munkái iránt s megismertetheti őket egyúttal a keresztény tanok és eszmék fejlődésének szerves menetével, irodalmi szépségeivel és becsével, bölcsészeti mélységeivel, civilizáló és didaktikai erejével.

Hosszabb idő óta foglalkozván mi is ennek a korszaknak irodalmával, — bár egész más szempontokból — a legnagyobb örömmel vettük kezünkbe ezt a munkát, melynek első kötete már két évvel előbb, második kötete pedig most legújabbban jelent meg. Sörömlünk fokozódott, midőn átolvasva e második kötetet, láthattuk belőle, mint halad, mint emelkedik szerző tárgyával együtt, mint vonulnak háttérbe szerző hátrányai, melyek még első kötetében az öszbenyomást sok helyütt megzavarják s lépnek előtérbe ama sajátos tulajdonságai, amaz előnye, melyek munkájának nem kis dicsőséget képezik. Mert hát, mondjuk ki őszintén, az első kötet sok tekintetben nem felel meg ama várakozásnak, melylyel azt fogadtuk, ama követelményeknek, melyeket figyelembe venni ilyen munkánál okvetlenül szükségesnek látszik. — Bevezető rész kíván lenni ez ugyanis az egész nagy munkához, az alap, melyen a nagyszabású épület felépülhet, s így nagyon természetesen annak az alapnak kijelölésével foglalkozik az egész, melyben a keresztény irodalom terebélyes fája kisarjadott. A pogány görög és a pogány latin irodalommal, melynek romjain a keresztény irodalom életre kelt, de a mely mégis kétségkívül nagy befolyással, nagy hatással volt a keresztény irodalomra is. Ezt a hatást és befolyást kimutatni s ennek feltüntetése e kettős irodalom s a keresztény irodalom szellemét összehasonlítani kívánja tapintatos kézzel ebben a kötetben az érdekes szerző.

Tapintatos kézzel ugyan, de nem teljes szerencsével. Mert ide vonatkozó fejtegetései már terjedelemlre nézve is sokkal rövidebbek, hogy sem a felvett tárgyat teljesen kimeríthetnék, a kívánt célt teljesen megoldhatnák, azonkívül, bár nem szűkölködnek fényben és világosságban, nincs meg bennük az a mélyebben járó bölcséleti szellem, az a mélyreható filozófiai felfogás, mely egy ilyen kérdés megoldásánál annyira szükséges lenne. A felszínen jár csak s nem az egésznek képét alkotja meg. A történetírás filozófiai szelleme ép úgy hiányzik nála, mint egyéb történetíróinknál. Közös jellege és hiánya ez a magyar történetírásnak, melynek oka sokkal mélyebben rejlik, hogy sem itt kifejtési alkalmoszerű lenne. Azonkívül pedig ezek a fejtegetések meglehetősen rövidék is. Pedig ha összeakarjuk hasonlítani a pogány és keresztény felfogás különbségeit, a pogány és keresztény irodalom szellemét, akár bölcsészileg, mint Nicolas, akár eszthetikailag mint Chateaubriand, az egésznek képét kell adnunk s nemcsak a részleteket, az összes vonásokat fel kell tüntetnünk s nemcsak egyes ellesett jellegző különbségeket. Be kell hatolnunk a költők íriszáin kívül a filozófok

szellemi műveibe is, Hellaszban Plátó és Arisztoteles munkáiba csak úgy, mint Romulus városában, Ciceró s a stoicizmus latin követőinek szellemi alkotásaiba. S ha szerző ezeket a kérdéseket bővebben fejtegette volna, bátran elhagyhatja azokat a fejezeteket melyekben azt mutatja ki, hogy a kereszténység nem okozta a római birodalom bukását, nem oka a pogány római kultúra és irodalom hanyatlásának. Sokkal távolabbi összeköttetésben van ez a tárgy a keresztény irodalom szellemének történetével, hogy sem megoldásának annyit tért kellene szentelnünk akkor, midőn a pogány és keresztény filozófia érintkezési pontjainak feltüntetésére oly kevés hely jutott. S ha e hiányokért kárpótól is sok helyt a szerző törekvése a formai szépségre, az előadás nemes stíljére, mit nem egyszer sikerül is elérnie előadásának nemes eleganciájával, keresetlen s mégis imponáló komolyságával munkája első részében, a mélyebben járó filozófiai szellemet mindig sajnosan fogjuk nélkülözni.

Annál szebb, annál tökéletesebb munkájának második kötete, melyben már a dolog elbeszéléséhez fog, s a keresztény irodalom első korszakának történetét adja elő. Azét a hetven évét, mely Barnabás levele és Papias hagyomány gyűjteménye között fekszik. Teljesen előtérbe lép itt szerző alkotó képessége, eleven előléjárása, a formai szépségre való azon törekvés, mely nem egy helyen a bevégezettség szépségével hat reánk. Nem lévén szükség filozófiai fejtegetésekre, nem is érezzük ezek hiányát, de zavar-talanul átadhatjuk magunkat annak, hogy szerzőben a kiváló történetíróról élvezhessük.

Egymásután vonulnak el szemünk előtt az ősrégi kornak kiváló férfiai, kik először ragadták kezükbe a tollat és első megalapítói valának a keresztény irodalomnak. Barnabás, sz. Márk apostol rokona, Pálnak tanítványa, a nagy idők nagy eseményeinek közvetlen szemlélője egy levelet ír, hogy feltárja benne „a jeruzsálemi nagy romok tanulságait a zsidók előtt” s ezzel első munkássá válik a keresztény irodalomnak, s egyuttal mindjárt irányítója is ezen irodalom céljának és magasztos szellemének. Utánna Kelemen, kit rómainak neveznek, utóda szt.-Péternek a helytartói székben, az első pápa, ki a tollal is foglalkozik s kiben a keresztény vallás főnséges szelleme először egyesül az antik formák klasszikus szépségeivel. Majd Hermas, ki görög rabszolgából szt.-Pál barátja lesz, kinek neve méltóvá lett arra, hogy a nagy apostol leveleiben is helyet foglaljon. Antiochiai szent Ignác, szyria főpapja, hőse annak a megható s a közvetlenség bajával megragadó martiriumnak, mely a kereszténység nagyszámú legendái között az elsőség pálmáját ragadta el. S végül az utolsó apostoli tanítvány, később nagy hírre vergődött tanítványok hatalmas mestere, Ázsia-fényes és szellemi fejedelme szt. Polikarp, ki az égő máglyán a confector gyilka alatt rogyott össze, hogy kiomló vére eloltsa a máglya felfelé csapkodó lángjait. Kevesek száma, de jelentősek mindnyájan az idők közelségénél fogva, mely őket az isteni megváltás nagy művének idejétől elválasztotta. Fényes kezdetei ama még fényesebb korszakoknak, fényes előfutárjai ama lángeszű férfiaknak, kik utánnuk következének, kik a keresztény irodalom egén mint fényes napok ragyognak örökre. Méltók, úgy életünkél, mint tudományunknál fogva a történetíró odaadó figyelmére, s ama szerető gondra, melyvel életüket és munkálkodásukat Károly János is tanulmányozta.

S noha szerző előadására nézve, különösen egyes részleteket illetőleg, nem egy megjegyzést tehetünk, más helyre más alkalomra tartjuk azt fel, s nem kis örömmel, meleg lelkesedéssel üdvözöljük ezt a munkát, mely úttörő, alapvető munka lesz irodalmunkban s melynek épen ezen oknál fogva el nem kerülhető hiányait messze tulszárnyalja nem egy lapjának magasztos irálya, édes érzelmekbe ringató bájos előléjárása s ragyogó színekben gazdag esetenovásai. S édes vágyakozással tekintünk a további kötetek felé melyekben a nagyok közt is legnagyobbak alakjait fogja varázsolni elénk.

(Gyürky Ödön.

## A kath. énekköltészet a hitújítás előtt.

(Folytatás.)

Végre Tárkányi Énektárában így találjuk:

Az Atyának egy fia,  
Isten ember értünk,  
Éjjel elfogattaték  
Édes Üdvözítőnk  
Kedves tanítványai  
Elhagyák azonnal,  
Rárohan'tak a zsidók  
Karddal és botokkal

Mily érdekes fejlődés a helyesírásban, nyelvben, felfogásban és kifejezésben!...

Úgyanesak a Winkler-codexben van még az előbbi után egy nagyobbíti ének:

Emlekezel keresthien az aldott Jezusról  
arlatlan halalarol nagh keen vallasarol  
Zent veere hulasarol nyomorusagarol  
kyt te eerted zenvede ew nagh zerelembewl.

A codex 338-ik lapján az „Vr Jezusnak newebe kezdetyk zenth enek ky dicheri zyz mariat ees az oe zenth fyat“ ily szavakkal:

O kegoessegoes syz  
ees ighoen nagh zeepseegh.

Szép az ének következő részlete:

Oh Maria zeep veragh  
ees zizeknek gyoenge  
az mennyei udvarnak  
nagh zeep fenoessesghe... stb.

A Gyöngyösi-codex — így neveztetve, mert a gyöngyösi franciskánusok könyvtárában fedezték fel — 69. lapján egy ének olvasható ily kezdettel:

O diche zenth Lelek  
kinel jobb ayandokot soholt nem lelek:  
neked akarok zolgalnom  
es jelenen neketh zolnom... stb.

A Thewrewk-kodex, melyet a ferencziek érsekujvári könyvtárában felfedezve, legelőször Ponori Thewrewk József ismertetett 1843-ban (Hírnök, 12. szám), a 36. lapon közli „boldogh azon letanyayat magyarwl“ melyben a ma már ismeretlen dicsőretek a következők:

Romlatlansagos ania maria	ymagy erettewuk
Hyrdetendoe zyz maria	
Fenessegews zyz maria	
Holdnal zepsegesb maria	
Zentleleknek hoyloka maria	
Zentszegnek regwlaya maria	
Kerteknek kwtfeye maria	
Hwzon negy ween yamboroknak	
Kyralne azonya maria	

A 165-ik lapon pedig egy az apostolokat dicsőítő lendületes ének található, melyből közöljük a következő versszakokat:

Apostolok Feidelme  
Szent Péter Christusnak rege  
Vastagech engem az hitben  
Imaduan Istent érettem.

— — — — —  
Tisztasaghos Szüz Szent János  
Ky Vrunkkal woltal niasios  
Aiandékoz okosságoth,  
S tiszta lölky látorsaghoth

(Vége következik)

Babik József.

## IRODALMI RÖVID HÍREK

**Megjelent Hittudományi Folyóirat** I. évf. 3-4. füzet. Szerkeszti és kiadja Dr. Kiss János, a szent István társulat igazgatója s tudom. és irodalmi osztályának tagja. Az ellőttünk fekvő kettős füzet tartalma következő: Hit, ész és tudomány. Dr. Bita Dezső-től. Jézus Krisztus emberi származása. Huber Lipót-tól. Mózés öt könyvének hitelisége. Kováts Sándor-tól. Lessing böcs Nathánja Dr. Dudek János-tól. Az új-szövetség görög nyelve. Dr. Engelsz (Angyal) János-tól. A modern hitelenségnek okai és övszerei Palotay László-tól. A papok végrendelkezési joga. Dr. Demkó György-től. Az egyházi késszólástan elmélete. Kúdro János-tól Dante theológiája. Csicsáky Imre-től, Hit, ész és szív. Dr. Franciscy Lajos-tól. A „Declaratio Benedictina“ keletkezéséhez. Damián János-tól. Beszámoló továbbá a füzet a hittudományi mozgalmokról, külön rovatban foglalkozik a hittudomány magyar nyelvével s irodalmi értesítőjében számos újabbban megjelent hittudományi munka ismertetését hozza. Ajánljuk olvasónk figyelmébe e jeles folyóiratot, mely minden tekintetben a kor színvonalán áll. Ára egy évre 5 frt, a mi az óriási terjedelem mellett épezzel nem mondható soknak. Kár, hogy egyes dolgozatok nincsenek befejezve s folytatásuk át van vize az 1891. évre. Kívánatos továbbá, hogy a „Hittudományi folyóirat“ évente ne háromszor jelenjen meg mint az idén, hanem kapják kezűkhöz az olvasók a négy füzetet külön-külön, mert így a mit a szerkesztő ebben a legutóbbi kettős füzetben is egyszerre adott, az nagyon behezen emészthető meg.

**Józs Szentéges Szivének Hírőke.** Havi folyóirat az imaaopostol-ságnak és Jézus szentéges szive tisztelének terjesztésére és ápolására. Szerkeszti Tóth Mike S. J. Kalocsán. Egész évi ára 1 frt 50 kr. Megjelent az októberi füzet. Tartalma rendkívül változatos és érdekesen van összeállítva. Kiállítás a maga nemében páratlanul díszes. A lehető legmelegebben ajánljuk.

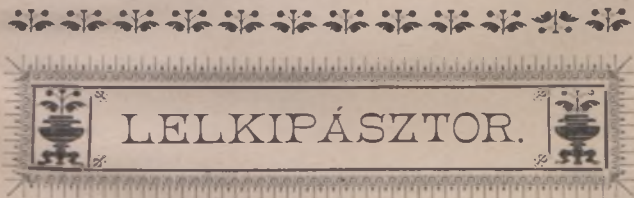
**Szűz Mária Virágos Kertje.** Havi folyóirat a bold. Szűz tisztelének ápolására. Szerkeszti Tóth Mike, Jézus Társaságának tagja. E folyóirat egész évi ára 1 frt, a „Hírők“ előfizetőinek 80 kr. Bár minél szélesebbkörű elterjedést nyerne! Az ellőttünk fekvő októberi füzet a ragyogó tollú Rosty Kálmán-tól közöl verset, továbbá elbeszélést Rajkai Czecziliától s czikket Hübner János-tól. Hippich István S. J.-től, Dr. Mihályfi Ákos-tól stb. Szóval úgy ezen, mint a főntebbi pietisztikus lap a legjelesebb munkatársakkal dicsekedhetik.

**Névnapi köszöntő,** melylyel a boldogságos Szűzanyát az egerszalóki búcsún 1890. évi szeptember 14-én üdvözle Bábik József egri egyházmegyei áldozópap, tanítóképző tanár. Eger, 1890. Érseki lyceumi nyomda. 16-rét 19 lap. Ára 10 kr. E lendületes szónoklat külön lenyomatképen jelent meg az „Innapi beszédek“-ből.

**Városy Gyula** lugosi főgimnáziumi hittanár, ismert nevű humorisztikus író, előzetést hirdet „Vörös Dániel“ című két kötetes humoros regényére. A regény 26-27 sűrűn nyomott íven f. é. november havában fog megjelenni. Ára 1 frt 80 kr. Az előzetési pénzeket szerző Lugos-ra (Krássó-Szörény m.) kéri küldeni.

**Vajay István** előzetésre való fölhívást küldött be „A holtak birtokán“ s egyébe beszéletek című két kötetre. A 12-14 ivre terjedő munkának ára 1 frt, melyet Ráczpéterre (Baranya m.) kell küldeni.

**Aradi vértanuk albuma** című illusztrált diszmű fog megjelenni az aradi vértanúsobor leleplezésének napján az évi október 8-án 10 ivnyi terjedelemben. Arad sz. kir. város közönsége és az aradi „Kölsey egyesület“ Varga Ottó tanárt bízta meg a szerkesztéssel. A fényesen kiállított mű ára kötetlenül 2 frt, kötve 3 frt. Az előfizetési pénzeket Arad sz. kir. város pénztárához kéri beküldeni.



Rovatvezető: Dr. Klinda Teofil.

## De missis »REQUIEM« vulgo nigris dictis.

(Ex circularibus Eminentissimi Principis ad clerum archidioec. Strigonien.)

Quibus diebus liceat, et quibus non liceat missas Cantatas de Requie: ac quibus diebus liceat, vel non liceat missas de Requie lectas celebrare, proponitur in primis foliis Directorii Archi-Dioecesanis, et item abunde docetur in Circularibus Dioecesanis ddo 3. Martii 1877. publicatis litteris, ut adeo Sacerdotes illi, qui Rubricas Missalis, eatenus vigentes ac praescriptas, Decreta item S. Rituum Congregationis de hoc ipso objecto edita non observant, sed pro lubitu migrant, per ignorantiam legis non excusentur, quorum proinde praevaricationes aliunde, vel nimirum a vilipensione rubricarum, et Decretorum, vel a habendi missarum stipendia cupidine repetendae sint. Praevaricatores rubricarum audiant Benedictum XIV. de ob-

ligatione observandi Rubricas Missales sic scribentem<sup>1</sup>: „Quartus in quaestionibus proemialibus, ubi ostendit, vehementer eos falli, qui Rubricas putant esse meras Instructiones, et consilia; disertè enim S. Pius V. in Bulla in principio missalis posita ait: „mandantes, et distincte omnibus et singulis praecipientes in virtute sanctae obedientiae, ut missam juxta Ritum, modum et normam, quae per missae hoc a nobis nunc traditur, decantent, ac legant, neque in missae celebratione alias caeremonias, vel preces, quam quae in hoc missali continentur, addere vel recitare praesumant.“ Et ipsa communis omnium sententia docet, Rubricas esse leges praeceptivas, quae obligant sub mortali ex genere suo, ut loquuntur Theologi: ita tamen ut immunis sit a mortali, qui eas non servet propter invincibilem imprudentiam, et aliquando etiam propter parvitatem materiae. Omnis, quam S. Congregatio exercet, auctoritatis fons et principium est plenitudo potestatis, supremaque jurisdictio, qua Romani Pontifices ex institutione divina pollent. Dum nempe Pontifices Congregationibus Cardinalium potestatem faciunt causas, alias Sedi Apostolicae reservatas, cognoscendi ac definiendi, manifestum est, quod jurisdictionis suae illas reddant participes. Congregationes itaque causas illas expedientes, non sua sed communicata sibi pontificis utuntur auctoritate. „Nam, ut Prosper Fagnanus ait<sup>2</sup>, quotiescunque Papa tribuit aliquam facultatem alteri, qui eam prius non habebat, tunc auctoritas illa intelligitur Apostolica. Decreta itaque, resolutiones ac decisiones S. Congregationum Summo Pontifici sunt attribuendae, utpote cuius supremam auctoritatem haec tribunalia exercant. Unde vere Benedictus XIV. dicere potuit<sup>3</sup>, quod Congregationum voce, suas Sedes Apostolica declarat sententias. Quas Congregationes nomine et auctoritate Pontificis edere posse decreta constat etiam e litteris in forma Brevis editis Gregorii XIV.<sup>4</sup> Congregationum jurisdictio praeterea est ordinaria et non delegata, et ideo modo ordinario exercenda. Facultates praeterea S. Congregationum sunt perpetuae, nec expirant cum morte Papae, sed perdurant etiam in tempus Pontificum successorum, prout hoc disertè declaratur in Bulla Sixti V. „Immensa“: ac ideo pontifices, dum Sedi capessunt, nunquam renovant aut confirmant facultates S. Congregationum, quarum jurisdictio cum ordinaria et perpetua sit, novo mandato non indiget.

Quodsi S. Congregationes intra ambitum facultatum, sibi adhibitorum auctoritatem apostolicam et jurisdictionem exercent ordinariam a Summo Pontifice sibi communicatam, ultro sequitur illarum decretis, resolutionibus, declarationibus vim ac rationem inesse legis, cui omnes, qui in Romano Pontifice Eccl. caput et supremum legislatorem ac iudicem suspiciunt, obsequium praestare tenentur. Mirum proinde non est, quod saepius laudatus magnus Pontifex Benedictus XIV. gloriatus fuerit<sup>5</sup>, quod nulla unquam in parte a SS. Congregationum sententiis recesserit. „Nos enim inquit, tunc etiam cum in minoribus constituti, opus aliquod inscriberemus, illud praecipue nobis gloriosum duximus, ut nulla in parte a Romanae Curiae Tribunalium sententiis recederemus, quibus, ut plurimum a Pontificis oraculis auctoritatis robor accedit.“ Utinam omnes ac singuli ministri Christi et dispensatores mysteriorum Dei pariter ita animati essent in honore exhibendo, et obsequio praestando decisionibus, declarationibus ac decretis SS. Congregationum.

Studeamus igitur Rubricis, et caeremoniis easque fideliter custodiamus. Sancta sancte. Omnia, prout S. Paulus praecipit<sup>6</sup>, honeste, et secundum ordinem fiant, in gloriam Dei, et in aedificationem corporis Christi, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum, Dominum nostrum.

Strigonii, die 7 Septembris 1890.

Joannes, m. p.  
Card.-Aepus.

<sup>1</sup> De SS Miss. Sacrif. lib. III. cap. 13 n. 2.

<sup>2</sup> Comment. in decretales ad cap. Quoniam de constitutiva.

<sup>3</sup> Just. 76.

<sup>4</sup> Analecta Juris Pontif. col. 25. 77.

<sup>5</sup> Const. Magno cum animi, 2. junii 1751.

<sup>6</sup> I. Cor. 14. 40.

### Adnotatio Redactoris.

Rubricam Missalis Romani (Tit. V. De missis defunctorum), imprimis vero hanc eius sanctionem: „Missae autem (privatae) pro defunctis quocunque die dici possunt; praeterquam in duplicibus“ haud ubique conscientiose et adamussum observari, imo saepe saepius eandem passimque migrari, quotidiana testatur experientia. Legis tamen huius liturgicae nullibi maior crebriorque est vilipensio ac transgressio, quam recte in patria nostra et metropoli huius regni, ita quidem, ut plurimae existant ecclesiae — tam seculares, quam regulares — in quibus nulla habitata ratione rubricarum, susdeque pro lubitu celebrantur missae privatae de Requie omnibus — si Dominicis et festa in foro observanda excipiamus, indiscriminatio diebus. Haud exaggeramus, sed pro nostro omnium pudore fatemur, tantum invaluisse apud nos abusum, ut missae eadem non tantum in duplicibus, sed etiam festis I. et II. Classis, feriis vigiliisque privilegiatis celebrantur. Nisi enim propriis oculis vidissemus, vix crederemus inviniri sacerdotes, qui feria IV. Cinerum, fer. III. Pasch., vigilia, Pentecostes, aut festo s. Joannis Bapt. missam lectam de Requie praesumant celebrare: et tamen non ficta, sed facta referimus.

Ast charitas fraterna, quae maior utique est in nobis quam nonnullorum in observandis rubricis diligentia, abstinere hac adhuc vice iubet a iustis recriminationibus eo vel magis, quia nobis pugna semper et fuit et esse debet non cum hominibus vel nominibus aut personis, sed cum erroribus, quos nisi emendatos experti fuerimus, pro innata nobis ingenuitate haud seligemus dein verba, quae verbera simul erunt. Haec attigisse sufficiat.

Ad parochos et rectores ecclesiarum nunc nos convertimus, quorum est invigilare ut omnia matris ecclesiae praescripta liturgica, praesertim Missalis Romani rubricae sacrosancte et inviolate observentur. abusus vero — etsi inveterati — sine mora abscindantur, quod nisi fecerint, conscientias suas grave gravatas esse sciant. Audiamus ergo nonnulla Sacrae Rituum Congregationis decreta, quae de nostra materia decursu temporis edita fuerunt.

Decretum huius S. Congr. generale dicit 5. Aug. 1662: approbatum a fel. rec. Alexandro VII. sic sonat: „Cum S. S. Dominus noster — acceperit, in plerisque ecclesiis abusum irrepisse celebrandi Missae privatae pro defunctis etiam in festis duplicibus contra praescriptum Rubricarum Missalis Romani, eundemque abusum: Decreto Congregationis eliminari praeceperit, innotuerit vero S. R. Congregationi huiusmodi abusum etiam in Ecclesiis ubique gentium existentibus inductum pariter reperiri: S. eadem Congregatio, ut Missalis Rubricae inviolate serventur, districte praecipit omnibus et singulis Sacerdotibus cuiusvis Ordinis, Congregationis et Instituti, — ut in posterum omnino dictam Rubricam servent ita, ut Missae privatae pro defunctis, seu de Requie, in duplicibus nullatenus celebrare audeant, vel praesumant. — Carent ecclesiarum rectores, sacristae, alique ad quos pertinet, ut huiusmodi decretum inviolate servetur, et in sacristia affixum retineant, ubique commode ab omnibus celebrare volentibus conspici ac legi possit. — In eos autem, qui contra facere ausi fuerint, vel praemissa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii tum saeculares, tum regulares pro modo culpa animadvertant.“

Decretum nunc citatum et pluries a Romanis Pontificibus approbatum, in forma decreti Urbis et Orbis (27 Sept. 1714) impressum habetur initio cuiuscunque Missalis.

Maioris dilucidationis gratia afferimus casum sequentem ex quo discere possumus, qualinam poena puniri possint transgressores Rubricarum, Vicarius Generalis Vercellensis, absente Episcopo, publicavit Edictum, vi cuius idem prohibuit Missae privatae de Requie etiam cantatas, non praesente corpore, in festis dupli-

cibus, infra Octavas privilegiatas Nativ. Dom., Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, et Corporis Xti, ac in tota hebdomada maiori, feria IV. Cinerum, Vigilia Pentec. et Nativ. Dom. sub poena suspensionis ipso facto incurrenda, aliisque arbitrariis, — non obstante quacunque Doctorum opinione in contrarium allegata, vel in posterum alleganda Quod edictum Vicarius Generalis censurae S. R. Congr. subiecit, et eadem S. Congr. „suprascriptum Decretum seu Edictum nedum laudavit et confirmavit: sed etiam mandavit, ut idem omnino servetur, et contra inobedientes et contrafacientes ita executioni detur. (28. Sept. 1675.)

Plurimi insupe remanarunt S. R. C. decreta, quae consequenter prohibent missas privatae de Requie diebus a nobis iam enumeratis; sic 29 Januar. 1752. in una ordin. Carmel. haec dicuntur: „Missae privatae de Requie, etiam Corpore praesente et insupulto, dici non possunt diebus quibus fit de duplici, vel aliis a rubricis exceptis, et quacunque consuetudo in contrarium abusus declarari debet.“

In eodem sensu decretum est 23 Mai. 1835 in una Ord. Capucinor., — 17 Junii 1843 in una Viterb., — 10 Januar. 1693 in una Galliarum, — 16 Jan. 1677 in una Hispal., — 10 Junii 1690 in una Mediolan., — 20 Aug. 1870 in una Eriensi etc.

Fratres Charissimi! Vidimus itaque paucis consuetudinem de qua sermo, abusus esse rubricis oppositum, decretis vero iam sextentis proscriptum, quem desidia tolerare aut plane negligentia fovere minime possumus, quin imo spiritu consilii sanioris ducti, de meliori vero edocti ac persuasi, omnem abhinc adhibere volumus conatum ut abscissa penitus corruptela, sanctiones liturgicae in omnibus et ab omnibus fideliter serventur. Res enim haec sanctissima nullam excusationem, haesitationem aut tergiversationem patitur, ita quidem, ut qui diu adhuc mussitaverit, contra eum exorcismus ecclesiae pleno iure adhiberi possit, nam spiritum habet immundum, qui est omnium fere malorum fons, et vulgo: „auri sacra fames“ audit. Sapienti sat!



### FELELETEK.

#### Missale

minister cussino seu legili ita imponat, ut ea pars, quae aperitur, ad cornu evangelii respiciat, uti monet Baldeschi p. I. art. 11. n. 123. Notandum porro in missis lectis seu privatis non licere ministro aperire librum Missalis et invenire Missam, quod iuxta rubricas ipse celebrans facere debet. Ita declaravit S. R. C. 7. Sept. 1816. in Tuden.

#### Memoria labitur.

et ideo concilium Prov. Mediolanense I. sacerdotibus praescribit: „Praecipimus, ut sacerdotes propter erroris casum, qui in omni Missae parte gravis, in Canone gravior, in ipsa vero consecratione gravissima est, Missam legant, non memoriter dicant, aut cantent.“ Confer Rituale Rom. T. I. C. l. n. 11. de Sacrament. ministr.

#### Evangelium quomodo legendum?

Sacerdos perveniens ad cornu Evangelii, ibi Missale ita locat ut non a facie, sed ex angulo altaris prospiciat, quod rubrica sic exprimit: „posterior pars libri respiciat ipsum cornu altaris, et non ad parietem sive ad partem eius contra se directam“ (P. II. tit. 6.)

#### Ultimum Evangelium

eodem prorsus modo legendum esse ut evangelium infra missam, deducitur ex ipsa Rubrica Missalis (tit. XII n. 1.) quae sic habet: „Circulum perficiens accedit ad cornu evangelii.“ — sed postea subiungit: „cum dicit: et verbum caro factum est“ genuflectit versus cornu evangelii.

Haec genuflexio non versus cornu facienda esset, sed versus altare, nisi totum evangelium in obliqua positione, legendum esset, quia omnis ratio deest, cur sacerdos tantum ad genuflectendum se convertat ad cornu evangelii.

Tam primum, quam ultimum evangelium ergo legi respective recitari debet sacerdote stante oblique versus cornu altaris, ita ut parum conversus sit per suam sinistram ad populum.